RKMVERI/DSP/BMAIS/2018-23/J2022/SK-104

SK-104 बृहदारण्यकोपनिषद् सशाङ्करभाष्या (3,4)

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णांकाः -50

A) **यथेष्टं दशानां प्रश्नानां समाधानं लिखत।** **1x10=10**

1) याज्ञ्यवल्कीयकाण्डस्य कुतो न पुनरुक्तता ?
2) विज्ञानोपायः शास्त्रेषु कः दृष्टः ?
3) पारिक्षिताः क्व अभवन् ?
4) शोको नाम कः ?
5) आपः कस्मिन्नोताश्च प्रोताश्च ?
6) गार्गीब्रह्मणं कतमम् ?
7) अस्थूलमनणु - इति श्रुतिवाक्यं कस्मिन् ब्राह्मणे वर्तते ?
8) यं पृथिवी न वेद इत्यस्य कोऽर्थः ?
9) पश्चिमदिशः का देवता ?
10) उत्तरदिशः का देवता ?
11) दक्षिणदिशः का देवता ?
12) यः एतदक्षरं गार्गि विदित्वास्माल्लोकात्प्रैति .... पूरयत।

B) **यथेष्टं पञ्चानां समाधानं कुरुत।** **3x5=15**

1) अहोरात्रादिरूपात् कालात् मुक्तिसाधनं किम् ?
2) गार्ग्याः प्रश्नद्वयविषयिणीं प्रतिज्ञामात्रं लिखत।
3) देवताप्रतिष्ठासहितां पूर्वां दिशं वर्णयत।
4) जनकस्य गोदानविषयिणीं प्रतिज्ञां लिखत।
5) ब्रह्मणः यज्ञरक्षणसाधनं तत्फलं च विचारयत।
6) देवताप्रतिष्ठासहितां पश्चिमाम् दिशं वर्णयत।
7) देवताप्रतिष्ठासहिताम् ऊर्ध्वां दिशं वर्णयत।

C) **यथेष्टं त्रयाणां उत्तरं लिखत।** **5x3=15**

1) गन्धादीनाम् अतिग्रहत्वं समन्त्रकं व्याख्यात।
2) पारिक्षिताः क्व अभवन् इति विचारयत।
3) आत्मज्ञानस्य सन्न्याससहितत्वं विवेचयत।
4) याज्ञ्यवल्क्यारुणिसंवादे आरुणेः प्रश्नं प्रस्तूयत।
5) प्राणस्य अष्टौ भेदान् निरूपयत।

D) **दीर्घप्रश्नैकम् उत्तरत ।** **10x1=10**

1) अन्तर्यामिब्राह्मणसारं लिखत।
2) अनुमानेन अक्षरं ब्रह्म निरूपयत।

***

SK-105 तैत्तिरीयोपनिषत् शाङ्करभाष्योपेता

समयः होराद्वयम् पूर्णाङ्कः ५०

A) **यथेच्छं पञ्च प्रश्नान् उत्तरत।** **1x5=5**

1) अनुशासनश्रुतिः का?
2) व्याहृतित्रयं किम्?
3) ब्रह्मविद्यायां लब्धायां कर्मनैष्कञ्चन्यबोधिके द्वे श्रुती लिखत।
4) ब्रह्मानन्दवल्ल्यां किं सूत्रभूतं वाक्यम्?
5) किं सत्यम्? किं वा अनृतम्?
6) तैत्तिरीयोपनिषदः प्रथमवल्ल्याः काभिधा, तत्र च अनुवाकाः कियन्तः सन्ति?
7) विशेषणस्य कीदृशं व्यवच्छेदकत्वम्?

B) **अधोलिखितेषु त्रयाणां मन्त्राक्षराणामर्थं लिखत।** **1x3=3**

1) शीक्षा
2) वस्यसः
3) आयुक्ताः
4) गुहा

C) **अधोलिखितेषु यथेच्छं द्वौ मन्त्रौ पूरयत।** **1x2=2**

1) यश्छन्दसामृषभो विश्वरूपः.......आवहन्ती वितन्वाना।
2) शन्नो मित्रः शं वरुणः.....शान्तिः शान्तिः शान्तिः।

D) **यथेच्छं पञ्च प्रश्नान् उत्तरत।** **3x5=15**

1) अन्नशब्दस्य निर्वचनं प्रदर्शयत।
2) मोक्षकारणमीमांसायां विकल्पपञ्चकमुल्लिखत।
3) प्राणमयकोशं व्याख्यात।
4) उपनिषच्छब्दस्य निरुक्तिः प्रदर्शनीया।
5) आसनेन प्रश्वसितव्यम् इत्यत्र आसनशब्दार्थं व्याख्यात।
6) "प्रतिवेशोऽसि प्र मा पाहि प्र मा पद्यस्व" इत्यस्य मन्त्रस्य कोऽर्थः?
7) विज्ञानमयकोशं व्याख्यात।

E) **अधोलिखितेषु यथेच्छं प्रश्नत्रयमुत्तरत।** **5x3=15**

1) "एवमेता महासंहिताः व्याख्याता" व्याख्यात।

2) कर्मणां मोक्षसाधनत्वं कथं न स्यात्?

3) ओङ्कारस्य सर्वात्मत्वं प्रतिपादयत।

4) पञ्च कोशान् संक्षेपेण तैत्तिरीयभाष्यदिशा प्रतिपादयत।

5) अधीतवेदस्य कर्तव्यतां निरूपयत॥

F) **कस्यचिदेकस्य लघुप्रबन्धः विरचनीयः।** **10x1=10**

1) "सत्यं ज्ञानमनन्तं ब्रह्म" इति मन्त्रांशं विस्तारेण तैत्तिरीयभाष्यदिशा व्याख्यात।

2) ओङ्काराच्छ्रियः प्रार्थना कथं विहिता तैत्तिरीयके।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS//17-22/J2022/SK-106

SK-106 माण्डूक्यकारिकाभाष्यम्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) **दश प्रश्नाः समाधेयाः।** **1x10=10**

1) मङ्गलश्लोकयोः आत्मस्वरुपप्रतिपादने प्रकारभेदः कः?
2) अभिधानप्राधान्येन निर्दिष्टस्य अभिधेयप्राधान्येन निर्देशः किमर्थः?
3) स्वप्नवज्जाग्रद्भावानां मिथ्यात्वसाध्यकानुमानं लिखत।
4) वेदान्तेषु विश्वमिदं विचक्षणैः किमिव दृष्टम्?
5) अज्ञस्य आत्मनो मालिन्यं किमिव?
6) “यया सम्मोहितः स्वयं ______________ कारिकायाः पूर्वांशं विलिख्य पूरयत।
7) तृप्तित्रैविध्यबोधिकां कारिकां लिखत।
8) ग्रन्थे मनोनिग्रहोपायः कः प्रदर्शितः?
9) “अस्पर्शयोगो वै नाम” — अत्र अपर्शयोगः कः? पदार्थं वर्णयत।
10) मृल्लोहविस्फुलिङ्गाद्यैः __________________ पूरयत।
11) “च्यवन्ते तन्मनीषया” - अत्र मनीषा शब्दार्थः कः?
12) असतो नासदुत्पद्यते - प्रतिपादिका कारिका का?

B) **पञ्चानाम् उत्तरं लिखत।** **3x5=15**

1) प्रत्यगात्मनश्चतुश्पात्त्वे प्रकृते द्युलोकादीनां मूर्धत्वादिकथनम् उपपपन्नमेव; विमृशत।
2) “प्रपञ्चो यदि विद्येत _________ – कारिकामिमां यथाभाष्यं स्पष्टयत।
3) आकाशवत् रूपकार्यसमाख्याभेदेऽपि जीवेषु न स्वरुपतो भेदः - इममर्थं साधयत।
4) तुरीयस्य कार्यकारणाभ्याम् अबद्धत्वं कारिकानुसारं प्रदर्शयत।
5) द्वयकालत्वविशेषस्य सत्यत्वापादकत्वं निराकुरुत।
6) यतिः कर्या चर्यया लोकमाचरेत्? कारिकां विलिख्य स्पष्टयत।
7) “अद्वैतं परमार्थो हि” - कारिकार्थं संक्षिपत।

C) **पञ्चसु त्रीन् उत्तरत।** **5x3=15**

1) यथाभाष्यं आत्मनो द्वितीयपादं निरुपयत।

2) जीवकल्पना किंनिमित्ता? दृष्टान्तेन प्रतिपादयत।

3) ब्रह्मण अकार्पण्यं हेतुदृष्टान्ताभ्यां साधयत।

4) “अपूर्वं स्थानिधर्मो हि” - एतदनुसारं साध्यवैकल्यमाशङ्क्य परिहरत।

5) द्वैतिनां परस्परविरोधप्रदर्शनेन अद्वैतं निर्दुष्टं स्थापयत।

D) **यथेच्छमेकं लिखत।** **10x1=10**

1) “दक्षिणाक्षिमुखे विश्वः________ – इति कारिकाभाष्यं वर्णयत।

2) “न निरोधो न चोत्पत्तिः ________ - कारिकेयं यथाभाष्यं व्याख्यातव्या।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/18-23/J2022/SK-107

SK-107 केनोपनिषत् ऐतरेयोपनिषच्च शांकरभाष्यसहिता

कालावधिः- होराद्वयम् पूर्णाङ्काः- ५०

A) **अधः यथाकामं पञ्चमन्त्रान् पूरयत्।** **1x5=5**

1) ब्रह्म ह देवेभ्यो __________।
2) स ईक्षतेमे नु लोका________।
3) श्रोत्रस्य श्रोत्रं ________।
4) स एतमेव सीमानं विदार्य _________।
5) प्रतिबोधविदितं मतम् ________।
6) स तस्मिन्नेवाकाशे _________।
7) तत्स्त्रिया आत्मभूतं ________।

B) **वाक्येनैकेन नीचैः प्रदत्तेषु पञ्चानामुत्तरं लिखत।** **1x5=5**

1) यक्षशब्दस्य कोऽर्थः?
2) तपः नाम किम्?
3) अमूर्च्छयत् इति शब्दस्य कोऽर्थः?
4) ब्रह्म वनम् इति कथमुच्यते?
5) प्रजापतेः पुत्रस्य नाम किम्?
6) ब्रह्मजिज्ञासायां कः अधिकारी?
7) सूत्रात्मा इति कस्य नामधेयम्?

C) **यथारुचि इह पञ्च समाधत्त।** **3x5=15**

1) 'श्रोत्रस्य श्रोत्रम्' इत्यस्य मन्त्रस्यार्थं संक्षेपेण लिखत।
2) प्रतिष्ठाशब्दस्य अर्थद्वयं यथाभाष्यं लिखत।
3) उपनिषच्छब्दार्थं संक्षेपेण विवृणुत।
4) उमोपदेशस्य आशयं लिखत।
5) 'स एवं विद्वानस्माच्छरीरभेदात्' इत्यादिमन्त्रोक्तां वामदेवगतिं संक्षेपेण लिखत।

6) ब्रह्मणः अधिदैवतोपदेशं निरूपयत।

D) **यथामन्त्रं निम्नदर्शितेषु त्रयः समाधेयाः।** **5x3=15**

1) ‘उक्ता ते उपनिषद्’ इत्यादिमन्त्रे अवधारणपदस्य अर्थं यथाभाष्यं लिखत।

2) ‘ब्रह्म ह देवेभ्यो विजिग्ये’ इत्यादिमन्त्रार्थं विशदयत।

3) ‘यस्यामतं तस्य मतम्’ इत्यादिमन्त्रार्थं विवृणुत।

4) ‘प्रतिबोधविदितं मतम्’ इत्यादिमन्त्रस्य आशयं यथाभाष्यं लिखत।

E) **अधो विलिखितयोः एकं समाधत्त।** **10x1=10**

1) आत्मनः सर्वान्तर्यामित्वं सर्वनियन्तृत्वं च केनोपनिषदनुसारेण व्याख्यात।

2) ब्रह्मविद्यायाः कर्मशेषत्वं न सम्भवति इत्यस्मिन् विषये विचारम् उपस्थापयत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/18-23/J2022/SK-126

SK-126 भगवद्गीता

कालावधिः - होराद्वयम्   पूर्णाङ्काः – 50

A) **अधोलिखितेषु षट् प्रश्नाः समाधेयाः।** **1x6=6**

1) संसारस्य ऊर्ध्वमूलत्वं कथम् ?
2) संसारवृक्षं छित्वा किं कर्तव्यम् ?
3) विभूतिसंक्षेपप्रतिपादनस्य किं प्रयोजनम् ?
4) ईश्वरस्य "पुरुषोत्तम" – इति एतन्नामनिर्वचनप्रसिद्धिं दर्शयत।
5) दोषवत् - अत्र 'दोषवत्' शब्दार्थः कः?
6) राजसः त्यागः कीदृशः?
7) "यज्ञदानतपः कर्म" - न त्याज्यं कुतः?
8) दुर्मतित्वेन अष्टादशे कोऽभिमतः?
9) "भक्त्या मामभिजानाति" - अत्र भक्तिः का?

B) **त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः।** **3x3=9**

1) संसारस्वरुपप्रतिपादनस्य प्रयोजनं किम् ? विशदयत।
2) शरीरादिभ्यो व्यतिरिक्तत्वम् आत्मनः प्रतिपादयत।
3) सन्यासत्यागशब्दयोः अर्थं निर्णीय लिखत।
4) का नाम सात्विकी बुद्धिः? दर्शयत।
5) कर्मणः फलम् अत्यागिनामेव भवति प्रेत्य न त्यागिनां। साधयत।

C) **द्वयोरुत्तरं लिखत।** **5x2=10**

1) परिमार्गितव्यत्वेन उपदिष्टं पदं निरुपयत।
2) "तत्रैवं सति कर्तारम् __________" - श्लोकं व्याख्यात।
3) विभूतिसंक्षेपं समासेन विलिख्य तत्प्रयोजनं लिखत।
4) त्यागविषये भगवतो निश्चितमुत्तमं मतं लिखत।

D) **यथेष्टमेकं समाधत्त।** **10x1=10**

1) “सहजं कर्म कौन्तेय” – “श्लोकं व्याख्याय कर्मत्यागासम्भवं शङ्कासमाधानाभ्यां विमृशत।

2) सन्यासत्यागशब्दार्थं निरुप्य विकल्पांश्च प्रदर्श्य विकल्पानां कर्मिविषयत्वमेव इति एतन्निरुपयत।

E) **द्वौ प्रश्नौ उत्तरत।** **1x2=2**

1) क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोः कः सम्बन्धः?

2) त्रयोदशाध्याये समस्ताध्यायार्थोपसंग्रहार्थः श्लोकः कः?

F) **प्रश्नैकं प्रतिपादयत।** **3x1=3**

1) त्रयोदशाध्यायस्य आरम्भः किमर्थम्?

G) **द्वौ प्रश्नौ समाधत्त।** **5x2=10**

1) क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोः स्वरूपम्।

2) “सूक्ष्मत्वात् तदविज्ञेयं दूरस्थं चान्तिके च तत्” – इति श्लोकं परिपूर्य व्याख्यात।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/2019-24/J2021/SK-131

SK-131 ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्यम् (1-1,2 पादौ)

कालावधिः - होराद्वयम्   पूर्णांकाः -50

A) **यथेष्टं दशानां प्रश्ननानां समाधानं लिखत।** **1x10=10**

1) किमर्थं वेदान्ताः आरभ्यन्ते ?
2) ब्रह्मजिज्ञासा इति पदे का षष्ठी ?
3) जन्माद्यधिकरणे अस्येति पदेन कस्य ग्रहणम् ?
4) शास्त्रयोनित्वाधिकरणे प्रथमवर्णकविषयवाक्यं किम् ?
5) तत्तु समन्वयादित्यत्र तत्पदेन कस्य ग्रहणम् ?
6) अन्तरधिकरणस्य विषयवाक्यं किम् ?
7) आकाशाधिकरणस्य विषयवाक्यं किम् ?
8) प्राणाधिकरणस्य विषयवाक्यं किम् ?
9) शास्त्रदृष्ट्या उपदेशः कीदृशः ?
10) गुहाप्रविष्टाधिकरणे कौ द्वौ गृह्येते ?
11) अत्ता कः ?
12) पृथिवीं कः यमयति ?

B) **यथेष्टं पञ्चानां समाधानं कुरुत।** **3x5=15**

1) पश्वादिभिश्चाविशेषात् - वर्णयत।
2) ब्रह्मजिज्ञासापदे षष्ठीविचारं कुरुत।
3) ब्रह्म प्रसिद्धम् उताप्रसिद्धमिति विचारयत।
4) शास्त्रयोनित्वाधिकरणे द्वितीयवर्णकं व्याख्यात।
5) गौणश्चेन्नात्मशब्दात् - सूत्रार्थं सप्रसङ्गं वर्णयत।
6) अत्रधिकरणसिद्धान्तं व्याख्यात।
7) अस्य गोर्द्वितीयोऽन्वेष्टव्यः - इत्यादिवाक्यं सप्रसङ्गं व्याख्यात।

C) **यथेष्टं त्रयाणां उत्तरं लिखत।** **5x3=15**

1) समन्वयाधिकरणदिशा मोक्षस्य उत्पाद्याद्यादिरूपत्वं निराकुरुत।

2) स्वाप्ययात् इति सूत्रार्थं विषयवाक्यसहितं वर्णयत।

3) आकाशाधिकरणे सिद्धान्तमालोचयत।

4) प्राणाधिकरणं विचारयत।

5) अन्तर्याम्यधिकरणं विमृशत।

D) **दीर्घप्रश्नैकम् उत्तरत ।** **10x1=10**

1) गुहाप्रविष्टाधिकरणं यथाभाष्यं व्याख्यात।

2) ईक्षत्यधिकरणं व्याख्यात।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/18-23/J2022/SK-134

SK-134 ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्यम् (2.4, 3.1)

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) **यथाकामं दश प्रश्नान् उत्तरत।** **1x10=10**

1) प्राणस्य अणुत्वं नाम किम्?
2) सिद्धान्ते मुख्यप्राणः किंस्वरूपः?
3) देवताधिष्ठितत्वं वागादीनाम् इत्यत्र श्रुतिप्रमाणं किम्?
4) प्राणा अपि ब्रह्मविकारा एव इति कस्य मतम्?
5) योगशास्त्रप्रसिद्धाः मनसः वृत्तयः काः?
6) प्राणानां स्थूलत्वे को दोषः?
7) तृतीयाध्यायस्य प्रथमपादस्य कः विषयः?
8) अनुशयिनः जीवाः स्थावरशरीरेषु संश्लेषमात्रं गच्छन्ति, कुतः?
9) जीवाः अत्यल्पकालमेव आकाशादिभावेन अवस्थाय, भुवमापतन्ति, कुतः?
10) जीवस्य चन्द्रमण्डलादवरोहक्रमः कः?
11) देहान्तरप्रतिपत्तौ प्राणानां गतिबोधकश्रुतिः का?
12) पञ्चसु अग्निषु पञ्च आहुतयः काः भवन्ति?

B) **यथारुचि पञ्च सूत्राणि विव्रियन्ताम्।** **3x5=15**

1) गौण्यसम्भवात्।
2) पञ्चवृत्तिः मनोवद्व्यपदिश्यते।
3) वैशेष्यात्तु तद्वादस्तद्वादः।
4) भेदश्रुतेः।
5) प्राणवता शब्दात्।
6) भाक्तं वाऽनात्मवित्त्वात्तथा हि दर्शयति।

C) **यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः।** **5x3=15**

1) ज्योतिराद्यधिकरणम्।
2) प्राणोत्पत्त्यधिकरणम्।
3) इन्द्रियाधिकरणम्।
4) तदन्तरप्रतिपत्त्यधिकरणम्।
5) अन्याधिष्ठिताधिकरणम्।

D) **यथाभिमतम् एकं व्याख्यात।** **10x1=10**

1) वायुक्रियाधिकरणदिशा प्राणः किंस्वरूपः इति निरूपयत।
2) नामरूपव्याकर्तृत्वम् ईश्वरस्यैव इति संज्ञामूर्तिक्लृप्त्यधिकरणदिशा प्रसाधयत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/17-22/J2022/SK-136

SK-136 ब्रह्मसूत्रशाङ्करभाष्यम् (3.4,4)

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) **यथाकामं दश प्रश्नान् उत्तरत।** **1x10=10**

1) संन्यासस्य परामर्शमात्रत्वमिति कस्य मतम्?
2) आख्यानश्रुतयः किमर्थाः?
3) "तच्छ्रुतेः" इत्यत्र का श्रुतिः उदाहृता?
4) चतुर्विधाः ब्रह्मचारिणः के?
5) बृहदारण्यकश्रुतौ मौनं विधीयते, तत्कुतः?
6) पूर्वमीमांसकमतानुसारम् आत्मज्ञानस्य किं प्रयोजनम्?
7) ऐहिकाधिकरणस्य सिद्धान्तः कः?
8) प्रतीकेषु आत्मग्रहः न कर्तव्यः, किमर्थम्?
9) श्रवणादीनि किमर्थम् आवर्तनीयानि?
10) परमेश्वरम् आत्मत्वेनैव ग्राहयति श्रुतिः, इत्यत्र का श्रुतिः?
11) "स्मरन्ति च" इत्यत्र का स्मृतिः उदाहृता?
12) अग्निहोत्रादि तत्कार्यायैव भवति इत्यस्य कोऽर्थः?

B) **यथारुचि पञ्च सूत्राणि विव्रियन्ताम्।** **3x5=15**

1) अधिकोपदेशात्तु बादरायणस्यैवं तद्दर्शनात्।
2) शेषत्वात्पुरुषार्थवादो यथाऽन्येष्विति जैमिनिः।
3) विधिर्वा धारणवत्।
4) विशेषानुग्रहश्च।
5) इतरस्याप्येवमसंश्लेषः पाते तु।
6) यदेव विद्ययेति हि।
7) ब्रह्मदृष्टिरुत्कर्षात्।

C) **यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः।** **5x3=15**

1) सहकार्यन्तरविध्यधिकरणम्।
2) आश्रमकर्माधिकरणम्।
3) पारिप्लवाधिकरणम्।
4) आत्मत्वोपासनाधिकरणम्।
5) तदधिगमाधिकरणम्।

D) **यथाभिमतम् एकं व्याख्यात।** **10x1=10**

1) आवृत्त्यधिकरणदिशा "श्रवणादीनि आवर्त्यमानानि दृष्टार्थानि भवन्ति" इति निरूपयत।
2) परामर्शाधिकरणमाश्रित्य बादरायणाचार्यस्य मतं यथाभाष्यं प्रकाशयत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/2017-22/J2022/SK-137

SK-137 संक्षेपशारीरकम्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णांकाः -50

A) **यथेष्टं दशानां प्रश्नानां समाधानं लिखत।** **1x10=10**

1) परवस्तुनः अद्वितीयत्वं कथमुपपद्यते ?
2) भूमभावस्य कलुषीकरणेन कल्पिताः भेदाः के ?
3) कैः ज्ञानकाण्डमेव स्वार्थसमन्वितं विहितम् ?
4) सूक्ष्मतरङ्गाः के ?
5) प्रपञ्चधर्मव्यावृत्तिपरं सामान्यपदं विशेषपदं च किम् ?
6) किं मोक्षतत्त्वम् ?
7) प्रवृत्तिनिवृत्त्यधिकारिचिन्ता जैमिनीयशास्त्रे कस्मिन्नधिकरणे व्याख्याता ?
8) धर्मनिर्णयनिमित्तं किम् ?
9) तृतीयः श्लोकः पुंलिङ्गशब्दप्रयोगेण व्याख्यातः। तत्र श्रुतिप्रमाणं किम् ?
10) विश्वविवर्तहेतुः इति पदस्य द्वितीयवर्णकानुसारं अर्थः कः ?
11) अविद्या मृषा सत्यपि कथम् आच्छादयति विक्षिपति च ?
12) श्रवणादिशास्त्रमिदं किं शास्ति ?

B) **यथेष्टं पञ्चानां समाधानं कुरुत।** **3x5=15**

1) तदात्मवस्तुनि स्वयंप्रकाशे न ततोऽत्र मानधीः - व्याख्यात।
2) निवृत्तिभेदं व्याख्यात।
3) संक्षेपशारीरकग्रन्थस्य प्रकरणत्वं समर्थयत ।
4) द्वयोः निवृत्त्योः विधेयाविधेयत्वं व्याख्यात।
5) ब्रह्मणः प्रमेयत्वानङ्गीकारे वेदान्तवाक्यानामपि प्रमाणत्वभङ्गः - इति पूर्वपक्षिवाक्यं बोधयत।
6) सारसङ्ग्रहदिशा संक्षेपशारीरकोक्तां भाष्यकारप्रणामं व्याख्यात।
7) मुरारेः परमपदमित्यत्र बिम्बेश्वर-प्रतिबिम्बवादिनोः मतद्वयं किम् ?

C) **यथेष्टं त्रयाणां उत्तरं लिखत।** **5x3=15**

1) धर्मब्रह्मजिज्ञासाधिकारिणोः भेदं वर्णयत।

2) परमात्मनः प्रमाणावेद्यत्वे स्थलत्रयम् ।

3) विचारशास्त्रस्य किं प्रयोजनमिति ससारसङ्ग्रहं संक्षेपशारीरकमाश्रित्य वर्णयत।

4) प्रमाणदोषाभावेऽपि प्रमातृदोषसद्भावे न प्रमेयोपपत्तिः इति विषयं दृष्टान्तद्वयानुगुणेन व्याख्यात।

D) **दीर्घप्रश्नैकम् उत्तरत ।** **10x1=10**

1) उत्सर्गतः यद्यपि निवृत्तिरेवोपदिष्टं मुमुक्षोः, तथापि संक्षेपशारीरककारनये प्रवृत्तिनिवृत्युभयमेवोपदिष्टं मुमुक्षोः इति विषयमिमं सविशेषं निवृत्तिभेदवर्णनपुरःसरं व्याख्यात।

2) औत्पातिकी शक्तिरिति श्लोके शास्त्रयोनित्वाधिकरणमाश्रित्य वर्णकद्वये अर्थान् निरूपयत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/18-23/J2022/SK-141

SK-141 चतुःसूत्री भामतीसहिता

समयावधि - होराद्वयम् पूर्णांकाः ५०

A) **अधोलिखितदशप्रश्नान् एकेन वाक्येन उत्तरत-** **1x10=10**

1) अविद्याद्वितयं नाम किम्?
2) भवस्य अङ्गानि कानि?
3) तिलकस्वामी इत्यत्र कः समासः?
4) एते वयमिमे इति प्रतीकग्रहणं कुतः?
5) विषयाः इत्यत्र को धातुः?
6) अध्यासः मिथ्येति भवितुं युक्तम् इत्यत्र मिथ्याशब्दार्थः कः?
7) सांव्यवहारिकं प्रामाण्यं नाम किम्?
8) अपच्छेदन्यायसूत्रं किम्?
9) शाब्दापरोक्षवादः कस्य राद्धान्तः।
10) केन न्यायेन षष्ठीपरिग्रहे कर्माद्यर्थानां ग्रहणं भवति?
11) अध्यासे व्याप्तिः का?
12) स्वर्गस्य नित्यत्वप्रतिपादिका श्रुतिः का?

B) **निम्नलिखितेषु पञ्चप्रश्नाः व्याख्यायन्ताम्-** **3x5=15**

1) जन्माद्यधिकरणस्य पातनिकां लिखत।
2) प्रधानग्रहलोकपालादीनां जगत्कारणत्वं निराकुरुत।
3) जगतः स्वरूपं वर्णयत।
4) षण्णां भावविकाराणां कथं त्रिषु एवान्तर्भावः इति निरूपयत।
5) मङ्गलश्लोकं व्याख्यात।
6) भामतीदिशा आत्मनः स्वरूपं वर्णयत।
7) ब्रह्मणः शास्त्रयोनित्वं निरूपयत।

C) **यथामति त्रयः समाधेयाः** **5x3=15**

1) अथशब्दस्य आरम्भवचनत्वं निराकृत्य आनन्तर्यार्थं निरूपयत।
2) स्मृतिरूपः परत्रपूर्वदृष्टावभासः इतीमां पङ्क्तिं भाष्यदिशा निरूपयत।
3) श्रुत्यादीनां प्रमाणां प्रवृत्यभावं प्रदर्शयत।
4) भामतीदिशा साधनचतुष्टयं विवेचयत।
5) प्रत्यक्षादिप्रमणापेक्षया आगमस्य प्राबल्य साधयत।

D) **अधस्तात् अनुप्रियम् एकं अनुबध्नीत** **10x1=10**

1) अथशब्दस्य क्रमवचनत्वं निराकृत्य आनन्तर्यार्थं निरूपयत। ।
2) ब्रह्मणः सन्दिग्धत्वं सप्रयोजनत्वं च सपूर्वपक्षं व्याख्यात।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/20-25/J2022/SK-161

SK-161 वेदान्तसारः शाङ्करमध्यासभाष्यञ्च

कालावधिः- होराद्वयम् पूर्णाङ्काः ५०

A) वाक्येनैकेन नीचैः प्रदत्तेषु दशप्रश्नानामुत्तरं लिखत **1x10=10**

1) मङ्गलश्लोके ब्रह्मणः तटस्थलक्षणं किम्।
2) अभीष्टसिद्धये इत्यत्र कः अभीष्टः
3) आकाशादिव्यपदेशकारकं न्यायप्रमाणं किम्।
4) केषां कोशानां समन्वयेन सूक्ष्मशरीरमुत्पद्यते।
5) व्यवहारिकः जीवः कः।
6) किं चित्तम्।
7) जगदुत्पत्तौ चैतन्यं कदा निमित्तं कदा च उपादानकारणं भवति।
8) विक्षेपशक्त्या किं सिध्यति।
9) तुरीयं चैतन्यं महावाक्यस्य लक्ष्यं कदा भवति।
10) सूत्रात्मतैजसौ कैः सूक्ष्मविषयाननुभवतः।
11) प्राज्ञः अल्पज्ञः किमर्थम्
12) अध्यासभाष्यं कस्य उपोद्घातरूपेण रचितम्।

B) यथारुचि इह पञ्च समाधत्त। **3x5=15**

1) समाधेः कति अङ्गानि? कानि च तानि?
2) समाधिद्वयं वर्णयत।
3) षड्विधलिङ्गानि वर्णयत।
4) अज्ञानं वर्णयत।
5) प्रशान्तचित्ताय....इत्यादिश्लोकं वर्णयत।
6) लौकिकव्यवहारस्य आविद्यकत्वे अनुमानप्रमाणं किम्?
7) इदमज्ञानं समष्टिव्यष्ट्यभिप्रायेण......स्थूलसूक्ष्मप्रपञ्चलयस्थानमिति चोच्यते इति ग्रन्थभागमामूलचूडमुद्धरत।

C) **यथामन्त्रं निम्नदर्शितेषु त्रयः समाधेयाः।** **5x3=15**

1) तत्त्वमसीति महावाक्यस्य अखण्डत्वं वर्णयत।
2) सिद्धान्तानुसारेण अध्यासलक्षणं वर्णयत।
3) पञ्चीकरणं साधयत।
4) अधिकारिलक्षणं वर्णयत।
5) सूक्ष्मशरीरं वर्णयत।

D) **अधो विलिखितयोः एकं समाधत्त।** **10x1=10**

1) वेदान्तसारस्य मङ्गलं विशदयत।
2) शरीरत्रयं वर्णयत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/20-25/J2022/SK-163

SK-163 वेदान्तपरिभाषा (आगमान्तः भागः)

समयावधि-होराद्वयम् पूर्णांकाः ५०

A) **अधोलिखितदशप्रश्नान् एकेन वाक्येन उत्तरत-** **1x10=10**

1) ग्रन्थकर्तुः गुरोः नाम किम्?
2) त्रयाणां पुरुषार्थाम् अनित्यत्वं कथम् अवगम्यते?
3) वाक्यार्थबोधं प्रति कानि कारणानि?
4) अनुमाने कति अवयवाः सन्ति?
5) जीव ईशो-----इति कारिकां लिखत?
6) देहात्मप्रत्ययो------ इति कारिकां लिखत?
7) किं नाम विशेषणम्?
8) प्रातिभासिकत्वे किं प्रयोजकम्?
9) मायायाः एकत्वबोधिका श्रुतिः का?
10) शुक्तौ रजतनिषेधे कीदृशः अभावः अङ्गीक्रियते?
11) नैय्यायिकोक्तं तात्पर्यलक्षणं किम्?
12) तत्प्रतीतिजननयोग्यतावच्छेदकं किम्?

B) **निम्नलिखितेषु पञ्चप्रश्नाः व्याख्यायन्ताम्-** **3x5=15**

1) धारावाहिकबुद्धिस्थले कथम् अव्याप्तिः तन्निवृत्तिश्च?
2) चैतन्यस्य अनादित्वात् चक्षुरादेः तत्करणत्वेन कथं प्रमाणम्?
3) मनसः इन्द्रियत्वं निराकुरुत।
4) स्वाप्नादीनां मिथ्यात्वं साधयत।
5) अनुमितिलक्षणस्य परिष्कारं लिखत।
6) व्याप्तिलक्षणं व्याख्यात।
7) अजहल्लक्षणां निरूपयत।

C) **यथामति त्रयः समाधेयाः** **5x3=15**

1) यथाग्रन्थम् लक्षणां व्याख्यात।
2) लक्षणायाः वाक्यवृत्तित्वम् उपपाद्य अर्थवादवाक्येषु समन्वीत।
3) रजतादीनां साक्षिणि अध्यतत्वे कः दोषः किञ्च समाधानम्।
4) इन्द्रियजन्य-इन्द्रियाजन्यरूपेण प्रत्यक्षस्य द्वैविध्यं व्याख्यात।
5) बलाबलाधिकरणस्य सारांशं लिखत।

D) **अधस्तात् अनुप्रियम् एकम् अनुबध्नीत** **10x1=10**

1) तत्वमसि इति वाक्यस्थले लक्षणाप्रवृत्यप्रवृत्ती यथाग्रन्थं व्याख्यात।
2) प्रातिभासिकरजतस्थले पारमार्थिकत्वावगमे, अनवगमे च को दोषः, किञ्च समाधानम्।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/17-22/J2022/SK-173

SK-173 अद्वैतसिद्धौ जरत्वहेतुविचारात् अविद्यालक्षणविचारं यावत्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) **निम्नलिखितेषु दशप्रश्नान् उत्तरत।** **1x10=10**

1) सज्ञातृकत्वं ज्ञानजन्यत्वम् इति पक्षे को दोषः?
2) विशेषविषयत्वेन प्राबल्यम् इत्यत्र उदाहरणमेकं लिखत।
3) घटादयः स्वानुगतप्रतिभासे वस्तुनि कल्पिताः विभक्तत्वात्। विभक्तत्वं किंरूपम्?
4) मन्धरगामिनोऽपि कीदृशप्रमाणस्य प्राबल्यम्?
5) पूर्वसम्बन्धनियमे _______________ पूरयत।
6) अखण्डाकारवृत्तेः प्रामाण्यस्य मिथ्यात्वं केन रुपेण?
7) ज्ञानत्वेन साक्षात्तन्निवर्त्यत्वम् इत्यत्र साक्षात्पदप्रयोजनं किम्?
8) जीवचैतन्यस्य आवृतत्वपक्षे वृत्तिः किमर्था?
9) सत्यस्य असत्योपादानत्वे को दोषः?
10) अनादित्वविशिष्टाभावविलक्षणत्वेन अज्ञानस्य अनिवर्त्यत्वानुमाने क उपाधिः?
11) प्रतिहर्त्रुद्गात्रपच्छेदयोः नैमित्तिकं यथायथं लिखत।
12) जीवन्मुक्तौ कस्माद्बन्धनाशविलम्बः?

B) **पञ्चप्रश्नान् समाधत्त।** **3x5=15**

1) रजतभ्रमस्योपजीव्यत्वेऽपि प्राबल्याभावं दर्शयत।
2) अर्थाबाधरुपप्रामाण्यमिथ्यात्वे अर्थमिथ्यात्वापत्तिं दूरीकुरुत।
3) ब्रह्मणो द्रत्यत्वाभ्युपगमेऽपि न तद्ग्रहे रुपापेक्षा। उपपादयत।
4) अनुमानादिभ्यः प्रत्यक्षं जात्यैव प्रबलम्। - निराकुरुत।
5) सजातीयोपादानकत्वनियमं निराकुरुत।
6) अविद्यालक्षणस्य अभावोपादानाज्ञाने अव्याप्तिमाशङ्क्य परिहरत।
7) 'अस्ति ब्रह्म' - इत्यादौ कर्तरि लकाराभावमाशङ्क्य परिहरत।

C) **अधो दत्तेषु त्रीन् उत्तरत।** **5x3=15**

1) अन्यन्ताभावप्रतियोगित्वं देशतः परिच्छिन्नत्वम् – इत्यत्र शङ्कासमाधाने विवृणुत।

2) निरवकाशन्यायेन प्रत्यक्षस्य प्राबल्यम, एतन्निराकुरुत।

3) ज्ञानप्रामाण्यमिथ्यात्वं न विषयमिथ्यात्वप्रयोजकं विशदयत।

4) चिदुपरागार्था वृत्तिरिति पक्षमुपस्थापयत।

5) भावत्वाभावत्वयोः परस्परविरोधेऽपि दोषाभावम् उपपादयत।

D) **एकः प्रश्नः समाधेयः।** **10x1=10**

1) अविद्यालक्षणं शङ्कासमाधानाभ्यां विवृणुत।

2) प्रपञ्चमिथ्यात्वे परिच्छिन्नत्वहेतूपपत्तिं प्रकटयत।

***

RKMVERI/DSP/MAIS/20-25/J2022/SK–213

SK-213 समासप्रकरणम्

कालः – होराद्वयम् पूर्णाङ्कः – 50

A) **यथेच्छं दश प्रश्नानुत्तरत।** **1x10=10**

1) यूपदारु इत्यत्र लौकिकविग्रहवाक्यं किम् ?
2) यावच्छ्लोकम् विग्रहः कः ?
3) पुरणगुण..इत्यादिसूत्रविहितः गुणनिषेधः कथमनित्यः ?
4) तृतीया तत्कृतार्थेन गुणवचनेन इति सूत्रे तत्कृत इत्यस्य किं प्रयोजनम् ?
5) द्विगोः तत्पुरुषसंज्ञा विधायकं सूत्रं किम् ?
6) मासावरः इत्यत्र केन सूत्रेण समासः ?
7) कः अन्वाचयः।
8) तीर्थकाकः इत्यत्र समासः केन।
9) पात्रेसमिताः इत्यस्य कः अर्थः।
10) स्त्रियाः पुंवद्... इत्यादिना सूत्रेण किं भवति।
11) विशेषणं विशेष्येण बहुलम् इत्यत्र बहुलग्रहणस्य किं फलम्।
12) अल्पाच्तरम् इत्यस्य एकम् उदाहरणं दीयताम्।

B) **यथेच्छं पञ्च प्रश्नान् समाधत्त।** **3x5=15**

1) उपकृष्णम् इति रूपं यथाग्रन्थं साधयत।
2) कृष्णश्रितः इति रूपं यथाग्रन्थं साधयत।
3) नदीभिश्च इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात।
4) तत्र तेनेदमिति सरूपे इत्यत्र सरूपे इत्यस्य किं प्रयोजनम्।
5) संख्यापूर्वो द्विगुः इत्यस्य अर्थं वर्णयत।
6) पुरुषव्याघ्रः इति रूपं साधयत।
7) द्वन्द्वे घि इति सूत्रं व्याख्यात।

C) **यथेच्छं त्रीन् प्रश्नान् समाधत्त।** **5x3=15**

1) कर्तृकरणे कृता बहुलम् इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात।
2) तृजकाभ्यां कर्तरि इति सूत्रं व्याख्यात।
3) अनेकमन्यपदार्थे इति सूत्रं व्याख्यात।
4) विशेषणं विशेष्येण बहुलम् इत्यस्य अपवादस्थलानि।
5) चार्थे द्वन्द्वः इति सूत्रं व्याख्यात।

D) **यथेच्छं एकम् उत्तरत।** **10x1=10**

1) पुरणगुण..इत्यादि सूत्रं पूर्णं विलिख्य यथाग्रन्थं व्याख्यात।
2) बहुव्रीहिसमासविधायकानां सूत्राणां सोदाहरणम् अर्थं प्रतिपादयत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/2018-23/J2022/SK-216

SK-216 सिद्धान्तकौमुद्यां तद्धितप्रकरणे अपत्याधिकारात् प्राग्वहतीयं यावत्

कालावधिः- होराद्वयम् पूर्णाङ्कः – 50

A) **नीचैः दत्तेषु दश प्रश्नान् उत्तरत।** **1x10=10**

1) दाण्डा इत्यस्य कोऽर्थः।
2) चत्वारः अर्थाः के।
3) यमाच्च इति कुत्र।
4) युवसंज्ञाविधायकमेकं सूत्रं लिखत।
5) क्रमादिभ्यः कः प्रत्ययः विधीयते।
6) कठेन प्रोक्तमधीयते इति विग्रहे किं रूपम्।
7) मातुलः इत्यत्र कः प्रत्ययः।
8) अद्यतनकालस्य कोऽर्थः।
9) वुञ्छणेत्यादिसूत्रं पूरयत।
10) निवासः कः।
11) सायंतनम् इत्यत्र केन सूत्रेण कः प्रत्ययः विधीयते।
12) शम्याः कः प्रत्ययः भवति।

B) **अधो लिखितेषु पञ्च समाधत्त।** **3×5 = 15**

1) गार्ग्यायणः इति रूपं साधयत।
2) वैयासकिः इति रूपं साधयत।
3) कन्यायाः कनीन च इति सूत्रं व्याख्यात।
4) ब्राह्मो जातौ इति सूत्रं व्याख्यात।
5) विशेषणानां चाऽजातेः इति सूत्रं व्याख्यात।
6) तस्य विकारः इति सूत्रं व्याख्यात।
7) प्राग्वहतेष्ठक् इति सूत्रं व्याख्यात।

C) **अधो लिखितेषु त्रयः समाधेयाः।** **5×3 = 15**

1) एको गोत्रे इति सूत्रं व्याख्यात।
2) अवृद्धाभ्यो नदीमानुषीभ्यस्तन्नामिकाभ्यः इति सूत्रं व्याख्यात।
3) वामदेवाड्ड्यड्ड्यौ इति सूत्रं व्याख्यात।
4) घञः सास्यां क्रियेति ञः इति सूत्रं व्याख्यात।
5) अभिजनेऽर्थे प्रत्ययविधायकानि त्रीणि सूत्राणि व्याख्यात।

D) **अधः प्रदत्तयोः एकः प्रश्नः समाधेयः।** **10x1=10**

1) तस्यापत्यम् इति सूत्रं व्याख्यात।
2) समूहेऽर्थे प्रत्ययविधायकानि सूत्राणि आश्रित्य प्रबन्धमेकं रचयतु।

***

SK-218 सिद्धान्तकौमुद्यां तद्धितप्रकरणे प्राग्घितीयात् द्विरुक्तं यावत्

कालावधिः- होराद्वयम् पूर्णाङ्काः- ५०

A) **यथेच्छं दश प्रश्नाः समाधेयाः।** **1x10=10**

1) वश्यशब्दस्य कोऽर्थः?
2) प्रासङ्गो नाम कः?
3) संज्ञायां धेनुष्या इति सूत्रस्यार्थं लिखत।
4) आचार्यभोगीनः इत्यत्र णत्वं कुतो न?
5) गार्हपत्यः इत्यत्र कः प्रत्ययः, केन?
6) चित्तवति नित्यम् इति सूत्रस्यार्थं लिखत।
7) शून्यम् इत्यत्र दीर्घः केन?
8) उत्पातो नाम किम्?
9) वातिकम् इत्यत्र केन ठक्प्रत्ययः?
10) दण्डी इत्यत्र इनिप्रत्ययः केन?
11) जाड्यम् इत्यत्र कः प्रत्ययः केन?
12) अधुना इत्यत्र कः प्रत्ययः?

B) **यथाकामं पञ्च समाधत्त।** **3x5=15**

1) वैंशतिकम् इति रूपं साधयत।
2) सार्वभौमः इति रूपं साधयत।
3) पारिखेयी इति रूपं साधयत।
4) तेन तुल्यं क्रिया चेद्वतिः इति सूत्रं व्याख्यात।
5) माणवीनम् इति रूपं साधयत।
6) शारदम् इति रूपं साधयत।
7) नान्तादसंख्यादेर्मट् इति सूत्रं व्याख्यात।

C) **यथाकामं त्रीन् समाधत्त।** **5x3=15**

1) नौवयोधर्म.... इति सूत्रं व्याख्यात।

2) आत्मन्विश्वजनभोगोत्तरपदात्खः इति।

3) तदस्मिन्वृद्ध्यायलाभशुल्कोपदा दीयते इति सूत्रं व्याख्यात।

4) बह्वल्पार्थाच्छस्कारकादन्यतरस्याम् इति सूत्रं व्याख्यात।

5) द्विवचनविभज्योपपदे तरबीयसुनौ इति सूत्रं व्याख्यात।

D) **निम्नलिखितेषु अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।** **10x1=10**

1) तत्र साधुः इत्यस्मिन् अर्थे प्रत्ययान् विवृणुत।

2) भूमनिन्दाप्रशंसासु इत्यादिकारिकां व्याख्यात।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/19-24/J2022/SK-221

SK-221 भ्वादिप्रकरणम्

कालावधिः- होराद्वयम् पूर्णाङ्कः- ५०

A) **यथेष्टं दश प्रश्नाः समाधेयाः।** **1x10=10**

1) पाधातोः पिबादेशः केन भवति ?
2) एधते इत्यत्र एत्वं केन सूत्रेण क्रियते ?
3) अजन्तोऽकारवान् वा… इति सम्पूर्णां कारिकां लिखत ?
4) वचिस्वपियजादीनां किति इति सूत्रेण किं क्रियते ?
5) चङि इति सूत्रेण किं विधीयते ?
6) आनर्द इत्यत्र केन सूत्रेण नुडागमः भवति ?
7) भूधातोः विधिलिङि प्रथमपुरुषैकवचने किं रूपं सिध्यति ?
8) स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा इति सूत्रस्य कोऽर्थः ?
9) एध्-धातोः लङि प्रथमपुरुषैकवचने किं रूपम् ?
10) लृङ्-लकारस्य विधानं केन भवति ?
11) गच्छति इत्यत्र केन सूत्रेण छत्वं भवति ?
12) घुसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?

B) **यथेष्टं पञ्च समाधत्त।** **3x5=15**

1) अभूत् इति रूपं साधयत।
2) लिङ्-लकारस्य प्रयोगः केषु अर्थेषु भवति सोदाहरणं विस्तृणुत।
3) एधेरन् इति रूपं साधयत।
4) "वुकोऽसिद्धत्वादुवङि प्राप्ते वुग्युटोवुवङ्यणोः सिद्धौ वक्तव्यौ" इति व्याख्यायताम्।
5) देधे (प्रथमपुरुषैकवचनम्) इति रूपं ससूत्रं निरूपयत।
6) बभूविथ इति रूपं साधयत।
7) कामयते इति रूपं साधयत।

C) **यथेष्टं प्रश्नत्रयं समाधत्त।** **5x3=15**

1) स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले इति सूत्रं व्याख्यायताम्।
2) गोपायाञ्चकार इति रूपं साधनीयम्।
3) तुह्योस्तातङ्ङाशिष्यन्यतरस्याम् इति सूत्रं व्याख्यायताम्।
4) णेरनिटि इति सूत्रं व्याख्यायताम्।
5) लः कर्मचि च भावे चाकर्मकेभ्यः इति सूत्रं विवर्णयत।

D) **अन्यतरं समाधत्त।** **10x1=10**

1) अतो येयः इति सूत्रं यथाग्रन्थं विस्तृणुत।
2) लिटि इडागमव्यवस्थां निरूपयत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/19-24/J2022/SK-223

SK-223 सिद्धान्तकौमुद्याम् अदादितः णिजन्तपर्यन्तम्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) **नीचैः दत्तेषु यथेच्छं दश प्रश्नान् उत्तरत।** **1x10=10**

1) अख्यत् इत्यत्र अङादेशः केन भवति।
2) अद्धि इत्यत्र ध्यादेशः केन सूत्रेण।
3) श्लौ इति सूत्रेण किं विधीयते।
4) ग्रहीता इत्यत्र दीर्घः केन सूत्रेण।
5) निष्काषिता/निष्कोष्टा इत्यत्र विकल्पेन इडागमः केन सूत्रेण भवति।
6) पुनाति इत्यत्र ह्रस्वः केन सूत्रेण सञ्जातः।
7) संस्करोति इत्यस्य कः अर्थः।
8) नित्यं करोतेः इति सूत्रेण कस्य लोपः भवति।
9) रुधादिप्रकरणे कः विकरणप्रत्ययः भवति।
10) गिलति इत्यत्र लत्वं केन सूत्रेण।
11) गणकार्यमनित्यम् इत्यत्र किं लिङ्गम्।
12) "अयमन्तिपरो न प्रयुज्यते" इति कस्य धातोः विषये उच्यते ग्रन्थकृद्भिः।

B) **अधोलिखितेषु यथारुचि पञ्च समाधत्त।** **3x5=15**

1) श्नतसोरल्लोपस्याभीयत्वेनासीद्धत्वादाट् – पङ्क्त्यर्थः परिष्क्रियताम्।
2) रूदादिभ्यः सार्वधातुके इति सूत्रं व्याख्यात।
3) रूपं साधयत – अवोचत्।
4) मुञ्चति इति प्रयोगं सूत्रनिर्देशपुरस्सरं वर्णयत।
5) देहि इति प्रयोगं ससूत्रं निष्पादयत।
6) ससीतयो राघवयोरधीयन् – इति प्रयोगेण किं दर्शितं ग्रन्थकृता, सप्रसङ्गं व्याख्यात।
7) आभीयतया जस्यासिद्धत्वाद्धेर्न लुक्।

C) **अत्र यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः।** **5x3=15**

1) सूत्रं व्याख्यात – न न्द्राः संयोगादयः
2) अध्यगीष्ट इति रूपं साधयत।
3) जाग्रोऽविचिण्णल्ङित्सु इति सूत्रं यथाशास्त्रं व्याकुरुत।
4) दीङो युडचि क्ङिति इति सूत्रं व्याख्यात।
5) जुहवाञ्चकार इति प्रयोगं ससूत्रं साधयत।

D) **निम्नलिखितेषु अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।** **10x1=10**

1) घ्वसोरेद्धावभ्यासलोपश्च इति शास्त्रं सोदाहरणं यथाग्रन्थं व्याकुरुत।
2) तुरुस्तुशम्यमः सार्वधातुके इति शास्त्रं सोदाहरणं व्याख्यात।

***

SK-225 सिद्धान्तकौमुद्यां सन्नन्ताल्लकारार्थं यावत्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) **नीचैः दत्तेषु यथेच्छं दश प्रश्नान् उत्तरत।** **1x10=10**

1) परस्मैपदसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ?
2) परिमृष्यति इत्यत्र केन परस्मैपदम् ?
3) रथिकान् उपतिष्ठते इत्यस्य कः अर्थः ?
4) भावकर्मणोः इत्यस्य किमुदाहरणम् ?
5) विपराभ्यां जेः इत्यस्य किमुदाहरणम् ?
6) गन्धनं नाम किम् ?
7) हरतेरप्रतिषेधः इत्यस्य किमुदाहरणम् ?
8) सन्यतः इति सूत्रेण किं भवति ?
9) सनः आर्धधातुकसंज्ञा केन भवति ?
10) जीवति अत्र धातुः सकर्मकः नवा ?
11) चिकीषति इत्यत्र केन कुत्वम् ?
12) वितपते इत्यत्र आत्मनेपदं केन ?

B) **अधोलिखितेषु यथारुचि पञ्च प्रयोगान् समाधत्त।** **3x5=15**

1) गव्यति।
2) पच्यते।
3) पिपठिषति।
4) जिघत्सति।
5) भाविष्यते।
6) शोशुभ्यते
7) बभूवे।

C) **अत्र यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः।** **5x3=15**

1) धातोरेकाचो हलादेः क्रियासमभिहारे यङ् इति सूत्रं व्याख्यात।
2) सनि च इति सूत्रस्य व्याख्यां लिखत।
3) स्यसिच्सीयुट्........ इति सूत्रस्य व्याख्यां कुरुत।
4) शैषिकान्मतुबर्थी.... इति कारिकां विलिख्य व्याख्यात।
5) दीर्घोऽकितः इति सूत्रं यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।

D) **निम्नलिखितेषु अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।** **10x1=10**

1) न धातुलोप आर्धधातुके इति सूत्रं सोदाहरणं सपदकृत्यं वर्णयन्तु।
2) हलन्ताच्च इति सूत्रं सोदाहरणं सपदकृत्यं यथाग्रन्थं प्रतिपादयन्तु।

***

SK-228 सिद्धान्तकौमुद्याम् उत्तरकृदन्तप्रकरणम्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) **द्वादशसु दश समाधत्त।** **1x10=10**

1) प्रश्रयः इत्यत्र कः कृत्प्रत्ययः?
2) सृ स्थिरे इति सूत्रे सृ इत्यत्र का विभक्तिः?
3) आतश्चोपसर्गे इत्यनेन कः प्रत्ययः?
4) घञपोश्च इति सूत्रस्यार्थं लिखत?
5) रादिफः इति वार्तिकेण कः प्रत्ययः विधीयते? किञ्चोदाहरणम्?
6) स्थागापापचो भावे इति सूत्रेण विहितः क्तिन्प्रत्ययः कस्यापवादः?
7) प्रथने वावशब्दे इति सूत्रस्यार्थं लिखत?
8) ण्यासश्रन्थो युच् इत्यनेन विहितः युच् कस्य अपवादः?
9) अण् कर्मणि च इति सूत्रेण विहितः अण्प्रत्ययः कस्यापवादः?
10) श्रायः इत्यत्र कः प्रत्ययः?
11) स्वप्नः इत्यत्र केन सूत्रेण कः प्रत्ययः।
12) उद्ग्राहः इत्यत्र केन घञ्।

B) सप्तसु पञ्च समाधत्त। **3x5=15**

1) तेनेह न- 'भूतानि कालः पचतीति वार्ता'।" इति पङ्क्तिं व्याख्यात।
2) श्रायः इति रूपं साधयत।
3) "स्त्रियां क्तिन्" इति सूत्रं व्याख्यात।
4) "अत्र वाऽसरूपेण तृजादयो न, पुनर्ण्वुलुक्तेः" इति पङ्क्तिं व्याख्यात।
5) रागः इति रूपं साधयत।
6) "अण् कर्मणि च" इति सूत्रं व्याख्यात।
7) "स्थागापापचो भावे" इति सूत्रं व्याख्यात।

C) पञ्चसु त्रीन् समाधत्त। **5x3=15**

1) "वा ल्यपि" इति सूत्रं व्याख्यात।

2) "स्वादुमि णमुल्" इति सूत्रं व्याख्यात ।

3) "समानकर्तृकयोः पूर्वकाले" इति सूत्रं व्याख्यात।

4) "समासेनञ्पूर्वे क्त्वो ल्यप्" इति सूत्रं व्याख्यात।

5) "कर्तृकर्मणोश्च भूकृञोः" इति सूत्रं व्याख्यात।

D) द्वयोरेकं समाधत्त। **10x1=10**

1) तुमुन्प्रत्यपविधायकानि सूत्राणि व्याख्यात।

2) निवासचितिशरीरोपसमाधानेष्वादेश्च कः सङ्घे चानौत्तराधर्ये चेति सूत्रे व्याख्यात।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/21-26/J2022/SK-237

SK-237 लघुसिद्धान्तकौमुद्याम् अजन्तस्त्रीलिङ्गादिप्रकरणं

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) **अधोलिखितेषु यथेच्छं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10**

1) हे अम्ब इत्यत्र केन सूत्रेण ह्रस्वः?
2) तिसृचतसृ एतयोः ऋकारस्य रेफादेशः केन सूत्रेण भवति?
3) ज्ञानानि इत्यत्र नुम् केन सूत्रेण भवति?
4) हे वारे इत्यत्र न लुमताङ्गस्य इत्यनेन गुणनिषेधः कुतो न?
5) दध्ना इत्यत्र अनङ् केन सूत्रेण?
6) को नाम अन्वादेशः?
7) अष्टौ इत्यत्र औश् केन सूत्रेण?
8) युष्मत् इत्यत्र भ्यसोऽत् केन सूत्रेण?
9) त्र्यनीका इत्यत्र द्विगोः इति सूत्रेण ङीप् कथं न?
10) इन्द्रवरुण.–इत्यादिसूत्रं पूरयत।
11) ङीन्प्रत्ययविधायकं सूत्रं लिखत?
12) जीवसे इत्यस्य अव्ययसंज्ञा केन सूत्रेण भवति?

B) **यथारुचि सप्तसु पञ्चानां ससूत्रं रूपं साधयत। 3x5=15**

1) रमायै
2) दध्नि
3) युष्मान्
4) असौ
5) उपानत्
6) कुरुचरी
7) दाक्षी

C) **यथाकामं पञ्चसु त्रयः समाधेयाः।** **5x3=15**

1) ङिति ह्रस्वश्च इति सूत्रं व्याख्यात।

2) इकोऽचि विभक्तौ इति सूत्रं व्याख्यात।

3) नलोपः सुप्स्वरसंज्ञातुग्विधिषु कृति इति सूत्रं व्याख्यात।

4) षिद्गौरादिभ्यश्च इति सूत्रं व्याख्यात।

5) वष्टि भागुरिरित्यादिश्लोकं पूरयित्वा व्याख्यात।

D) **अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।** **10x1=10**

1) नदीसंज्ञाप्रकरणं वर्णयत।

2) प्रत्ययस्थात्कात्पूर्वस्यात इदाप्यसुपः इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/21-26/J2022/SK-238

SK-238 लघुसिद्धान्तकौमुद्यां तिङन्तप्रकरणम्

कालः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः -50

A) **नीचैः दत्तेषु यथेच्छं दश प्रश्नान् उत्तरत। 1x10=10**

1) छन्दमात्रगोचरः कः लकारः?
2) अकर्मकेभ्यः धातुभ्यः कस्मिन्नर्थे लकाराः भवन्ति?
3) तिप्तस्झि...इति सूत्रं पूरयतु।
4) परस्मैपदसंज्ञाविधायकं सूत्रं लिखत।
5) आयप्रत्ययविधायकं शास्त्रं किम्?
6) णिजन्तधातोः आत्मनेपदप्रत्ययाः विधीयन्ते केन सूत्रेण?
7) भुज्धातोः कस्मिन्नर्थे आत्मनेपदं न भवति?
8) श्नाविकरणप्रत्ययः विधीयते कस्मिन् गणे?
9) कुर् + व्+ अन्ति - हलि च इत्यनेन दीर्घः कथन्न प्रवर्तते?
10) तृणहः श्नमि कृते हलादौ पिति सार्वधातुके कः आगमः भवति?
11) जनी प्रादुर्भावे इति धातोः लटि प्रथमपुरुषैकवचने किं रूपं सिध्यति?
12) विध्यति इत्यत्र संप्रसारणविधायकं शास्त्रं किम्?

B) **अधोलिखितेषु यथारुचि पञ्च समाधत्त। 3x5=15**

1) भव इति प्रयोगं ससूत्रं निरूपयत।
2) जहीहि इति प्रयोगं ससूत्रं साधयत।
3) मिमीते इति रूपं ससूत्रं लिखत।
4) चिकाय इति रूपं ससूत्रं प्रपञ्चयत।
5) लः कर्मणि चाकर्मकेभ्यः इति सूत्रं संक्षेपेण व्याख्यात।
6) हलः श्नः शानज्झौ इति सूत्रं स्पष्टयत।
7) जनिवध्योश्च इति सूत्रं सोदाहरणं लिखत।

A) **अत्र यथेष्टं त्रयं समाधत्त** **5x3=15**

1) तुह्योस्तातङाशिष्यान्यतरस्यामिति सूत्रं ग्रन्थदिशा व्याख्यात।
2) सिचि वृद्धिः परस्मैपदेष्विति सूत्रं यथाग्रन्थं विशदयत।
3) रूपं साधय – पिपूर्तः ।
4) बभुविथ इति प्रयोगं संसाधयत।
5) चोरयति इति रूपं ससूत्रं निरूपयत।

B) **निम्नलिखितेषु अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।** **10x1=10**

1) अचीकमत इति रूपं ससूत्रं साधयत।
2) अत एकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि इति सूत्रं यथा ग्रन्थं व्याख्यात।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/17-22/J2022/SK-243

SK-243 महाभाष्ये 8,9 आह्निके

कालावधिः- होराद्वयम् पूर्णाङ्कः- 50

A) **यथेष्टं दशप्रश्नाः समाधेयाः।** **1x10=10**

1) स्थानिवत्सूत्रे आदेशग्रहणं विना कथं तदर्थप्रतिपत्तिः ?
2) विशेषणत्वेनालाश्रीयते तत्र अनल्विधौ प्रतिषेधस्य किमुदाहरणम् ?
3) आदेशिन्यल्याश्रीयमाणे प्रतिषेधे क्व दोषः ?
4) भित्ताद् इत्यत्र स्थानिवद्भावेन प्राप्तधित्वं कथं वारितः ?
5) स्वविधौ स्थानिवद्भावे सति कथं देयम् इत्यस्य सिद्धिः ?
6) हलचोरादेशे स्थानिवद्भावे सति क्व दोषः ?
7) वेतस्वान् इत्यस्य दोषवारणं कथं कृतं भगवता ?
8) न पदान्त.. इत्यत्र यलोपे किमुदाहरणम् ?
9) चङ्परनिर्ह्रासे किमुदाहरणम् ?
10) गाङः प्रतिषेधः कथं समाहितः ?
11) लुक्श्लुलुपः सर्वादेशाः कथं भवन्ति ?
12) प्रयोजनमपृक्तशिलोपे नुममामौ.. इत्यत्र गुणस्य उदाहरणं किम् ?

B) **यथेष्टं पञ्च समाधत्त।** **3x5=15**

1) स्थानिवत्सूत्रे वत्करणं किमर्थम् ?
2) सत्याश्रये विधिरिष्टः इति वार्तिकं सप्रसङ्गं लिखत।
3) पूर्वत्रासिद्धे च इति वार्तिकं निरूपयत।
4) अचः परस्मिन्नित्यत्र पूर्वविधाविति ग्रहणं किमर्थं विस्तरत।
5) अविशेषेण स्थानिवदिति चेल्लोपयणादेशे गुरुविधिः इति वार्तिकं निरूपयत।
6) अज्ग्रहणं तु ज्ञापकं रूपस्थानिवद्भावस्य इति वार्तिकं वर्णयत।
7) कंसीयपरशव्ययोर्विशिष्टनिर्देशात् सिद्धम् इति निरूपयत।

C) **यथेष्टं प्रश्नत्रयं समाधत्त।** **5x3=15**

1) किं पुनरादेशिन्यल्याश्रीयमाणे प्रतिषेधो भवति, आहोस्विदविशेषेण आदेशे आदेशिनि च ?

2) अचः पूर्वविज्ञानादैचोः सिद्धम् इति वार्तिकं व्याख्यात।

3) क्विलुगुपधात्वचङ्परनिर्ह्रासकुत्वेषूपसंख्यानम् इति वार्तिकं निरूपयत।

4) ओः पुयण्जिषु वचनं ज्ञापकं णौ स्थानिवद्भावस्य इति वार्तिकं सप्रसङ्गं वर्णयत।

5) प्रत्ययस्य लुक्श्लुलुपः इति सूत्रं यथाभाष्यं व्याख्यात।

D) **अन्यतरं समाधत्त।** **10x1=10**

1) स्थानिवत्सूत्रसत्वे के दोषाः यथाग्रन्थं विस्तरत।

2) न पदान्त इत्यस्य कर्मसाधनभावसाधनत्वयोः निरूपणं कुरुत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/18-23/J2022/SK-257

SK-257 परिभाषेन्दुशेखरः

समयावधिः-होराद्वयम् | पूर्णाङ्काः-५०

A) **दश समाधेयाः** **1x10=10**

1) प्रकल्प्य चापवादविषयम् इत्यत्र प्रकल्प्य इत्यस्य कोऽर्थः?
2) तन्मध्यपतितस्तद्ग्रहणेन गृह्यते इत्यत्र किं मानम्?
3) चानुकृष्टं नोत्तरत्र इति परिभाषायाः ज्ञापकं किम्?
4) मासे दीयते इत्यत्र कीदृशी सप्तमी?
5) मातृशब्देन शुद्धरूढस्य एव ग्रहणम् इत्यत्र किं मानम्?
6) अनिर्दिष्टार्थाः प्रत्ययाः स्वार्थे इत्यत्र स्वार्थे इत्यस्य कोऽर्थः?
7) सन्नियोगशिष्टपरिभाषा कुत्र ज्ञापिता?
8) तन्मध्यपतितस्तद्ग्रहणेन गृह्यते इत्यत्र किं मानम्?
9) विधिनियमसम्भवे कस्य ज्यायस्त्वम्?
10) पूर्वत्रासिद्धीयमद्वित्वे इति परिभाषाया लिङ्गं किम्?
11) सन्नियोगशिष्टपरिभाषा कुत्र ज्ञापिता?
12) ताच्छीलिके णेऽण्कृतानि भवन्ति इत्यस्य प्रयोजनान्तरं किम्?

B) **यथाभीष्टं पञ्च परिभाषाः व्याख्यात** **3x5 = 15**

1) प्रकल्प्य चापवादविषयं तत उत्सर्गः प्रवर्तते।
2) पूर्वं ह्यपवादा अभिनिविशन्ते पश्चादुत्सर्गाः।
3) ताच्छीलिकेषु वासरूपविधिर्नास्ति।
4) प्रधानाप्रधानयोः प्रधाने कार्यसम्प्रत्ययः।
5) बाधकान्येव निपातनानि।
6) व्यवस्थितविभाषयाऽपि कार्याणि भवन्ति।
7) पूर्वत्रासिद्धीयमद्वित्वे।

C) **यथाभीष्टं तिस्रः परिभाषाः व्याख्यात** **5x3=15**

1) हल्स्वरप्राप्तौ व्यञ्जनमविद्यमानवत् इति परिभाषां व्याख्यात।

2) गामादाग्रहणेष्वविशेषः इति परिभाषां व्याख्यात।

3) निषेधाश्च बलीयांस इति परिभाषां व्याख्यात।

4) क्तल्युट्तुमुन्खलर्थेषु वाऽसरूपविधिर्नास्ति इति परिभाषां व्याख्यात।

5) साम्प्रतिकाभावे भूतपूर्वगतिः इति परिभाषां व्याख्यात।

D) **यथाभीष्टम् एकां परिभाषां व्याख्यात** **10x1=10**

1) सन्निपातलक्षणो विधिरनिमित्तं तद्विघातस्य।

2) स्वरविधौ व्यञ्जनम् अविद्यमानवत्

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/18-23/J2022/SK–266

SK–266 लघुशब्देन्दुशेखरे अजन्तभागः

कालः – होराद्वयम् पूर्णाङ्कः - 50

A) **यथेच्छं दश प्रश्नान् उत्तरत।** **1x10=10**

1) अर्थवत्त्वं कीदृशं विवक्षितम् ?
2) ह्रस्वो नपुंसके प्रातिपदिकस्य इत्यत्र प्रातिपदिकग्रहणेन किं ज्ञाप्यते ?
3) देवदत्तो गार्ग्यः इति समुदायस्य प्रातिपदिकसंज्ञायाः वारणं भाष्यकारेण कथं कृतम् ?
4) प्रकृतित्त्वं किम् ?
5) सौवरीणां सप्तमीनां कीदृशं सप्तमीत्वम् ?
6) द्व्येकयोर्द्विवचनैकवचने, बहुषु बहुवचनम् अनयोः स्थाने के सूत्रे स्याताम् ?
7) शेषशब्दार्थः कः ?
8) ऋवर्णान्नस्य णत्वं वाच्यम् इति वार्तिकं भाष्यकारेण कथं खण्डितम् ?
9) आमि उच्यमाने क्व दोषः ?
10) एकशब्दस्य के अर्थाः ?
11) अतोऽम् इत्यस्य अतो म् इति च्छेदे कः दोषः ?
12) ङेर्यः इत्यत्र ङेः इत्यनेन सप्तम्येकवचनस्य ग्रहणं कुतो न भवति ?

B) **यथेच्छं पञ्च प्रश्नान् उत्तरत।** **3x5 = 15**

1) वाक्यस्य प्रातिपदिकसंज्ञायां कः दोषः यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।
2) विभक्तिश्च इति सूत्रं व्याख्यात।
3) स्वौजस् – इति सूत्रं विलिख्य व्याख्यात।
4) बहुषु बहुवचनम् इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात।
5) अतो गुणे इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात।
6) आदेशः प्रत्यययोः इति सूत्रं व्याख्यात।
7) अतोऽम् इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात।

C) **यथेच्छं त्रीन् प्रश्नान समाधत्त।** **5x3=15**

1) परश्च इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात।

2) समासग्रहणस्य नियमार्थत्वम् उपपादयत।

3) ङेर्यः इति सूत्रं संक्षेपेण लिखत।

4) बहुवचने झल्येत् इति सूत्रं व्याख्यात।

5) उभशब्दस्य सर्वादिगणे पाठः कुतः ?

D) **यथेच्छम् अन्यतरं समाधत्त।** **10x1=10**

1) नामि इति सूत्रं व्याख्यात।

2) सरूपाणामेकशेष एकविभक्तौ इति सूत्रं व्याख्यात।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/17-22/J2022/SK–268

SK-268 लघुशब्देन्दुशेखरे स्त्रीप्रत्ययाव्ययीभावप्रकरणे

कालावधिः - होराद्वयम् | पूर्णाङ्काः - 50

A) **नीचैः दत्तेषु यथेच्छं दश प्रश्नान् उत्तरत।** **1x10=10**

1) सन्निपातपरिभाषायाः अनित्यत्वे किं प्रमाणम् ?
2) शूद्रा चामहत्पूर्वा जातिः इति कस्यापवादः?
3) अस्वाङ्गपूर्वपदात् इत्यस्य विग्रहवाक्यं किम्?
4) पञ्चसुत्वरी इत्यस्य विग्रहः कः?
5) अनन्तबहुव्रीहेः स्त्रीलिङ्गे कति रूपाणि?
6) लिङ्गानां शास्त्रीयं लक्षणं किम् ?
7) लिङ्गानां लौकिकं लक्षणं किम् ?
8) गुणस्य लक्षणं किम् ?
9) पञ्चाजी इत्यत्र कः समासः?
10) स्त्रीत्वं प्रत्ययद्योत्यं प्रत्ययवाच्यं वेति?
11) चौरी इत्यस्य कः विग्रहः?
12) यञश्च इति योगविभागः किमर्थः?

B) **अधोलिखितेषु यथारुचि पञ्च समाधत्त।** **3x5=15**

1) अजाद्यतष्टाप् इति सूत्रस्य व्याख्यां कुर्वन्तु।
2) वयसि प्रथमे इति सूत्रस्य व्याख्या करणीया।
3) लिङ्गानाञ्च न सर्वभाक् इति जातिलक्षणं व्याख्यात।
4) वोतो गुणवचनात् इति सूत्रं व्याख्यात।
5) सर्वत्र लोहितादिकतन्तेभ्यः इति सूत्रं व्याख्यात।
6) डाबुभाभ्यामन्यतरस्याम् इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
7) क्रीतात्करणपूर्वात् इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

C) **अत्र यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः।** **5x3=15**

1) उपसर्जनं पूर्वम् इति सूत्रस्य व्याख्यां कुर्वन्तु।
2) आयनेयीनीयियः...इति सूत्रस्य यथाग्रन्थं व्याख्या कार्या।
3) अन उपधालोपिनोऽन्यतरस्याम् इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।
4) अपरिमाणविस्ताचितकम्बलेभ्यो न तद्धितलुकि इति सूत्रस्य व्याख्या विधेया।
5) सह सुपा इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या।

D) **निम्नलिखितेषु अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।** **10x1=10**

1) समर्थः पदविधिः इति सूत्रस्य व्याख्यां कुर्वन्तु।
2) प्रत्ययस्थात्कात्पूर्वस्यात इदाप्यसुपः इति सूत्रं यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/18-23/J2022/SK–271

SK-271 वैयाकरणभूषणसारे आदितो नामार्थप्रकरणं यावत्

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) **नीचैः दत्तेषु यथेच्छं दश प्रश्नान् उत्तरत।** **1x10=10**

1) फलं कस्य विशेषणम् ?
2) चतुर्थीविभक्तेः अर्थः कः?
3) षष्ठीविभक्तेरर्थः कः?
4) व्यक्तिः नामार्थः इति कस्य मतम् ?
5) लुङर्थः कः?
6) पञ्चमः लकारः कः?
7) तिङर्थः कृतिः इति कस्य मतम् ?
8) असमस्तनञः कुत्रान्वयः ?
9) नव्यनैयायिकमते धात्वर्थः कः ?
10) कृञः यत्नमात्रार्थकत्वे कः दोषः?
11) पञ्चकं धात्वर्थः इति कस्य मतम् ?
12) वैयाकरणमतोन्मज्जनकारः कः ?

B) **अधोलिखितेषु यथारुचि पञ्च समाधत्त।** **3x5=15**

1) कर्तृतृतीयाया आश्रयोऽर्थः इति प्रतिपादयत।
2) चैत्रः ग्रामं गच्छति इति वाक्यस्य व्याकरणदृष्ट्या शाब्दबोधप्रक्रियां वर्णयत।
3) कालसामान्यलक्षणं सभेदं प्रतिपादयत।
4) सम्बोधनं कुत्र विशेषणमिति लिखत।
5) लुडर्थं यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।
6) सकर्मकाकर्मकयोः लक्षणं प्रतिपादयन्तु।
7) साध्यस्य स्वरूपं वर्णयन्तु।

C) **अत्र यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः।** **5x3=15**

1) व्यापारस्य स्वरूपं प्रकाशयन्तु।
2) कालस्य कुत्रान्वयः इति यथाशास्त्रं प्रतिपादयत।
3) नव्यनैयाकिकाभिमतं धात्वर्थं प्रतिपादयत।
4) पाकः इत्यादौ असत्त्वभूतक्रियायाः प्रतीतिः भवति नवेति यथाशास्त्रं वर्णयत।
5) मण्डनमिश्राभिमतं धात्वर्थं यथाग्रन्थं प्रकाशयन्तु।

D) **निम्नलिखितेषु अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।** **10x1=10**

1) वैयाकरणदृष्ट्या धात्वर्थं व्याख्यात।
2) द्वितीयार्थं यथाग्रन्थं व्यासेन वर्णयत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/17-22/J2022/SK-286

SK-286 काशिका प्रथमाध्यायस्य प्रथमः पादः

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) **यथाकामं दश प्रश्नान् उत्तरत।** **1x10=10**

1) वर्णानामुपदेशः किमर्थः?
2) प्रत्याहारः किमर्थः?
3) न पदान्तद्विर्वचन... इत्यादिसूत्रे द्विर्वचनस्य किमुदाहरणं प्रोक्तम्?
4) इको गुणवृद्धी इति कीदृशी परिभाषा?
5) कौ स्तः, कानि सन्ति इत्यादिषु केन सूत्रेण स्थानिवद्भावः प्राप्तः?
6) मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः इत्यत्र मुखग्रहणं किमर्थम्?
7) इष्टिवचनं कस्य?
8) निपात एकाजनाङ् इत्यत्र निपातग्रहणं किमर्थम्?
9) कथमनुशासनं करोति?
10) स्थाने इति वर्तमाने पुनः स्थानेग्रहणं किमर्थम्?
11) न पदान्तद्विर्वचन... इत्यादिसूत्रे सवर्णविधेः किमुदाहरणं प्रोक्तम्?
12) स्थानत आन्तर्यस्य उदाहरणं किम्?

B) **यथारुचि पञ्च सूत्राणि विव्रियन्ताम्।** **3x5=15**

1) रेफस्य यर्ग्रहणेन यय्ग्रहणेन च ग्रहणे सति के दोषाः?
2) अथ किमर्थमुपदिष्टोऽपि हकारः पुनरुपदिश्यते?
3) "ञमङणनम्" इति विवृणुत।
4) "तृतीयासमासे" इति व्याख्यात।
5) "जातौ चेदं बहुवचनम्, तेन द्वयोर्बहूनां च संयोगसंज्ञा सिद्धा भवति" इति पङ्क्तिं व्याख्यात।
6) किमर्थं लृकारः उपदिश्यते?
7) अथ किमर्थमज्ग्रहणमेवैतन्न क्रियते?

C) **यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः।** **5x3=15**

1) ऋलृक्" इति वर्णयत।
2) "हलोऽनन्तराः संयोगः" इति सूत्रं व्याख्यात।
3) "निपात एकाजनाङ्" इति सूत्रं व्याख्यात।
4) "सम्बुद्धौ शाकल्यस्येतावनार्षे" इति सूत्रं व्याख्यात।
5) "पूर्वपरावरदक्षिणोत्तरापराधराणि व्यवस्थायामसंज्ञायाम्" इति सूत्रं व्याख्यात।

D) **यथाभिमतम् एकं व्याख्यात।** **10x1=10**

1) विभाषा दिक्समासे बहुव्रीहौ इति सूत्रं व्याख्यात।
2) सर्वादीनि सर्वनामानि इति सूत्रं व्याख्यात।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/18-23/J2022/SK-301

SK-301 वैदिकसूक्तानि निरुक्तं च

समयावधिः-होराद्वयम् पूर्णाङ्काः-50

Part-A

A) पञ्च समाधत्त **3x5=15**

1) नासदीयसूक्तस्य ऋषिच्छन्दोदैवतविनियोगान् वर्णयत।
2) परमे व्योमन् इत्यत्र व्योमन् इत्यस्य अर्थं व्युत्पत्तिप्रदर्शनपूर्वकं दर्शयत।
3) वृषायमाणोऽवृणीत सोमम् इत्यस्य मन्त्रस्य सायणभाष्यानुसारि अर्थं स्वभाषया लिखत।
4) अहं रुद्रेभिर्वसुभिरिति मन्त्रस्य सायणभाष्यानुसारि अर्थं स्वभाषया लिखत।
5) सहस्रशीर्षाः पुरुषः इत्यस्य मन्त्रस्य सायणभाष्यानुसारि अर्थं स्वभाषया लिखत।
6) तस्माद्विराडजायत इत्यस्य मन्त्रस्य सायणभाष्यानुसारि अर्थं स्वभाषया लिखत।

B) त्रीणि समाधेयानि **5x3=15**

1) नासदीयसूक्तस्य परिचयं कारयत।
2) न मृत्युरासीदमृतन्न तर्हि इत्यादिमन्त्रं व्याख्यात।
3) सर्वहुतः यज्ञात् किं किम् अजायत इति वर्णयत।
4) पुरुषसूक्तस्य सारं लिखत।

Part-B

A) एकेन वाक्येन उत्तरत। **1x10=10**

1) अश्वपदनिरुक्तिः कथम्?
2) गायत्रं कासु गायति?
3) त्वः नाम कोऽर्थः?
4) चत्वारि पदजातानि कानि?
5) उपमार्थे कति निपाताः?
6) कः भारहारः स्थाणुः?
7) ब्रह्मा कुतः परिवृढः?

8) साक्षात्कृतधर्माणः के?

9) वचनम् इन्द्रियनित्यम् इति कस्य मतम्?

10) षड् भावाविकाराः इति कस्य मतम्?

11) निघण्टवः के?

12) सीमापदनिर्वचनं कथम्?

B) **यथेच्छम् एकं प्रपञ्चयत।** **10x1=10**

1) कौत्समतेन मन्त्रानर्थक्यं प्रतिपाद्य यास्कमतेन तन्निरस्यत।

2) निरुक्तशास्त्रावतारं तत्प्रयोजनं वर्णयित्वा निघण्टुपदार्थं विवृणुत।

***

SK-315 ভাষাতত্ত্বম

কালাবধিঃ - হোরাদ্বয়ম্ পূর্ণাঙ্কাঃ – 50

C) **নীচের প্রশ্নগুলোর উত্তর দাও-(যে-কোনো দশটি)** **1x10=10**

1) গ্রীমের সূত্র কোন্ ভাষায় কার্যকরী?
2) একটি অজৈব ভাষার নাম কর।
3) ইন্দো-ইউরোপীয় ভাষাটি কি ধরণের ভাষা?
4) ধ্বনিতত্ত্ব কী?
5) ঘোষ ধ্বনি বলতে কী বোঝ?
6) নরম তালুকে কি উচ্চারক বলা যায়?
7) মৌলিক স্বরধ্বনি ক'টি পাওয়া যায়?
8) সহধ্বনি কাকে বলে?
9) ইন্দো-ইউরোপীয় *leuqes শব্দটির সংস্কৃত ভাষায় রূপান্তর দেখাও।
10) গ্রীক deka শব্দটির সংস্কৃত রূপ কী?
11) √gam ধাতুর দীর্ঘ রূপের উদাহরণ দাও।
12) প্রগত সমীভবন কাকে বলে?

D) **নীচের প্রশ্নগুলির সংক্ষিপ্ত উত্তর দাও-(যে কোনো পাঁচটি)** **3x5=15**

1) ধ্বনিবিজ্ঞান কাকে বলে? ধ্বনিবিজ্ঞানের প্রধান শাখাগুলি উল্লেখ কর।
2) ভাষার বংশানুগত শ্রেণীকরণ বলতে কী বোঝ?
3) সংস্কৃত 'a' ধ্বনিটির উত্স আলোচনা কর।
4) সম্প্রসারণ কাকে বলে?
5) স্পর্শ ও ঘৃষ্ট ধ্বনির মধ্যে পার্থক্য দেখাও।
6) ভাষাবিজ্ঞানের স্তরগুলি সংক্ষেপে আলোচনা কর।
7) অর্ধব্যঞ্জন (Syllabic Consonant) ধ্বনি বলতে কী বোঝ?

E) **নীচের বিষয়গুলির মধ্যে পার্থক্য দেখাও-(যে কোনো তিনটি)5x3=15**

1) সংবৃত ও বিবৃত স্বর
2) অর্থের উন্নতি ও অর্থের অবনতি

3) ভাষা ও উপভাষা

4) কথ্য ভাষা ও লেখ্য ভাষা

5) সর্বসমবায়ী ভাষা ও যৌগিক সমবায়ী ভাষা

F) **নীচের যে কোনো একটি বিষয়ের ওপর প্রবন্ধ লেখ** **10x1=10**

1) নিম্নলিখিত ইন্দো-ইউরোপীয় ধ্বনিগুলির সংস্কৃত ভাষায় রূপান্তর দেখাও-
IE *ē , IE *r̥̄ , IE *kw , IE *ə , IE *ei

2) উচ্চারণ প্রকৃতি অনুযায়ী সংস্কৃত ভাষার ব্যঞ্জন ধ্বনিগুলির শ্রেণীকরণ কর।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/19-24/J2022/SK-331

SK-331 सांख्यकारिका, योगसूत्रे समाधिपादश्च

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

Part- A

A) **पञ्च समाधेयाः** **1x5=5**

1) षष्टितन्त्रं कस्य ग्रन्थः?
2) आधिदैविकं दुःखं कीदृशम्?
3) केवलविकृतयः कति?
4) साङ्ख्यमते अनुमानं कतिविधम्?
5) सम्भवप्रमाणस्य उदाहरणं किम्?
6) कारणात् कार्योत्पत्तौ अद्वैतिनां मतं किम्?
7) तामसस्य अहङ्कारस्य नामान्तरं किम्?

B) **यथाभीष्टं पञ्च समाधत्त** **3x5=15**

1) दुःखत्रयस्य हानये लौकिकान् उपायान् विशदयत।
2) दृष्टे सापार्था चेन्न– प्रतिपादयत।
3) प्रतिविषयाध्यवसायः इत्यस्य अर्थः?
4) व्यक्ताव्यक्तयोः वैरूप्यं निरूपयत।
5) आप्तवचनस्य लक्षणोदाहरणे निरूपयत।
6) सत्त्वस्य लक्षणं प्रतिपादयत।
7) अहङ्कारस्य लक्षणं किम्?

C) **यथाभीष्टम् एकं व्याख्यात** **10x1=10**

1) प्रमाणत्रैविध्यं व्यवस्थापयत।
2) कार्यस्य कारणाभेदसाधकानि अवीतानि अनुमानानि कानि?

Part-B

D) **पञ्च समाधेया।** **1x5=5**

1) ईश्वरो नाम कः?
2) अभ्यासस्य लक्षणं किम्?
3) द्रष्टुः स्वरूपे अवस्थानं कदा भवति?
4) कस्य वाचकः प्रणवः?
5) को नाम योगः?
6) संप्रज्ञातः कथं सिध्यति?

E) **यथाभीष्टं पञ्च व्याख्यात।** **2x5=10**

1) तदा द्रष्टुः स्वरूपेऽवस्थानम्।
2) भवप्रत्ययो विदेहप्रकृतिलयानाम्।
3) तस्य वाचकः प्रणवः।
4) शब्दज्ञानानुपाती वस्तुशून्यो विकल्पः।
5) ईश्वरप्रणिधानाद्वा।
6) अभ्यासवैराग्याभ्यां तन्निरोधः।

F) **यथाभीष्टम् एकं व्याख्यात।** **5x1=5**

1) चित्तवृत्तिनिरोधोपायं निरूपयत।
2) क्लिष्टाक्लिष्टवृत्तीनां स्वरूपं यथासूत्रं वर्णयत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/20-25/J2022/SK-342

SK-342 तर्कसङ्ग्रहः दीपिकासहितः

कालः – होराद्वयम् अङ्काः - ५०

A) **अत्र यथेच्छं दश समाधत्त।** **1x10=10**

1) कानि नित्यद्रव्याणि?
2) इन्द्रियलक्षणं लिखत।
3) भोगः कः?
4) नित्यलक्षणं दीपिकोक्तं लिखत।
5) किं परसामान्यम्?
6) करणं किम्?
7) यथार्थानुभवः कतिविधः, के च ते?
8) कः परामर्शः?
9) अनुमानं कतिविधं भवति?
10) के पञ्चावयवाः?
11) कः पक्षः?
12) का उपमितिः?

B) **नीचैः दत्तेषु यथारुचि पञ्च उत्तरत।** **3x5=15**

1) कथं वायुः अप्रत्यक्षः?
2) कर्मलक्षणं दीपिकादिशा प्रतिपादयत।
3) कथम् इन्द्रियाणि न शरीरम्?
4) कारणं दीपिकादिशा व्याख्यात।
5) द्विविधम् अनुभवं वर्णयत।
6) “स्वार्थं स्वानुमितिहेतुः........ तदेतत् स्वार्थानुमानम्।” - पूरयत।
7) “उपमितिकरणम् उपमानम्......उपमितिः उत्पद्यते।” - पूरयत।
8) सव्यभिचारहेत्वाभासं वर्णयत।

C) **नीचैः दत्तेषु यथारुचि त्रयम् उत्तरत।** **5x3=15**

1) दोषत्रयं विवृणुत।
2) मङ्गलस्य समाप्तिसाधनत्वं ग्रन्थदिशा प्रतिपादयत।
3) तमसः दशमद्रव्यत्वं साधयत।
4) पाकविषये दीपिकाकारस्य मतं प्रदर्शयत।
5) पक्षतालक्षणं व्याख्यात।

D) **यथारुचि एकम् उत्तरत।** **10x1=10**

1) सृष्टिप्रक्रियां यथाग्रन्थं विचारयत।
2) प्रत्यक्षप्रमाणं वर्णयत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/19-24/J2022/SK-345

SK-345 न्यायसिद्धान्तमुक्तावल्यामनुमानशब्दखण्डौ

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः - 50

A) **नीचैः दत्तेषु यथेच्छं दश प्रश्नान् उत्तरत।** **1x10=10**

1) पदं कतिविधम् ?
2) पक्षः कः?
3) पितरौ इत्यस्य कुत्र लक्षणा?
4) बाधस्य किमुदाहरणम् ?
5) कर्मधारये लक्षणा भवति नवा?
6) द्वन्द्वे लक्षणा स्वीक्रियते नवा?
7) परामर्शस्य लक्षणं किम् ?
8) करणलक्षणं किम् ?
9) ईश्वरेच्छाशक्तिरिति कस्य मतम्?
10) सपक्षः कः?
11) रूढपदस्य उदाहरणं किम् ?
12) लक्षितलक्षणायाः उदाहरणं किम् ?

B) **अधो लिखितेषु यथारुचि पञ्च समाधत्त।** **3x5=15**

1) बहुव्रीहौ कुत्र लक्षणेति यथाग्रन्थं प्रतिपादयत।
2) एवं कोशादपि शक्तिग्रहः सति बाधके क्वचित्तज्यते, इत्यस्याशयं लिखत।
3) आश्रयासिद्धस्य स्वरूपासिद्धस्य च स्वरूपं वर्णयत।
4) साध्याभावव्यापकीभूताभावप्रतियोगित्वम् इत्यस्य समन्वयप्रकारं लिखन्तु।
5) चैत्रः ग्रामं गच्छति इत्यस्य न्यायदिशा शाब्दबोधप्रक्रियां वर्णयत।
6) यौगिकरूढपदस्य स्वरूपं वर्णयन्तु।
7) तत्पुरुषे कुत्र लक्षणा भवतीति प्रतिपादयत।

C) **अत्र यथाच्छन्दं त्रयः समाधेयाः।** **5x3=15**

1) अनुमितिप्रक्रियां प्रतिपादयत।

2) वेदान्तपरिभाषोक्तव्याप्तेः लक्षणं वर्णयत।।

3) शक्तिस्वरूपं लिखन्तु।

4) हेत्वाभाससामान्यलक्षणं वर्णयन्तु।

5) सव्यभिचारस्य सभेदं निरूपणं कुर्वन्तु।

D) **निम्नलिखितेषु अनुप्रियमेकम् अनुबध्नीत।** **10x1=10**

1) धातुप्रकृतिप्रत्ययादीनां शक्तिग्रहो व्याकरणात् भवतीति ग्रन्थस्याशयं वर्णयत।

2) परामर्शस्वरूपं यथाग्रन्थं प्रकाशयन्तु।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/21-26/J2022/SK-401

SK-401 अलंकारशास्त्रोपकण्ठं विवेकानन्दप्रणीतस्तोत्राणि च

कालावधिः - एकहोरा पूर्णाङ्काः - 50

E) **यथाकामं पञ्चदश प्रश्नान् उत्तरत।** **1x15=15**

1) ब्रह्मानन्दसहोदरः कः?
2) शब्दः कतिविधः?
3) कान्तासम्मितम् इति शब्दस्य कोऽर्थः?
4) द्विविधाः के विभावाः ?
5) रसगङ्गाधरस्य कर्ता कः?
6) यास्कमते कविशब्दस्य निरुक्तिः कथम् ?
7) गङ्गायां घोषः इत्यत्र का लक्षणा?
8) रसशब्दस्य निर्वचनम् किम्?
9) सर्वसाधारणो गुणः कः ?
10) शान्तरसस्य स्थायीभावः कः ?
11) भामहोक्तं काव्यलक्षणं किम्?
12) किं नाम दर्शनम्?
13) अधमकाव्यस्य अपरं नाम किम्?
14) आदिकाव्यं किम्?
15) प्रतिभायाः भेदः कति?
16) दण्डिप्रोक्तम् अलङ्कारलक्षणं किम्?
17) रीतिलक्षणं किम्?
18) मेघश्यामः इत्यत्र कीदृशः उपमालङ्कारः?

F) **यथारुचि पञ्च प्रश्नान् उत्तरत।** **3x5=15**

1) दर्शनवर्णनयोः अर्थं स्पष्टीकुरुत।
2) अलङ्कारशास्त्राधिकारी कः?

3) काव्यस्य कारणं निरूपयत।

4) सङ्केतः कः।

5) रूपकालङ्कारं सोदाहरणं निरूपयत?

6) पदलक्षणं लिखत।

7) जगन्नाथस्य काव्यलक्षणं निरूपयत।

G) **यथाच्छन्दं प्रश्नद्वयं समाधेयम्।** **5x2=10**

1) गौडीरीतिविषये आलोच्यताम्।

2) सहृदयविषये लिख्यताम्।

3) त्रिविधध्वनिविषयेसोदाहरणं लिखत।

H) **यथाच्छन्दं पञ्चानां समस्तपदानां विग्रहवाक्यं समासं च लिखत।** **2x5=10**

1) कविसमानः।

2) सहृदयहृदयसंवेद्यम्।

3) शिवेतरक्षतये।

4) धर्मार्थकाममोक्षेषु।

5) रूढिमूला।

6) रमणीयार्थप्रतिपादकः।

7) प्रतिपादनव्यापारः।

***

SK-412 वेतालपञ्चविंशत्यादिभ्यश्चिता अंशाः

कालः – होराद्वयम् अङ्काः - 50

A) **अत्र यथेच्छं दश समाधत्त।** **1x10=10**

1) कल्याणमिच्छता पुरुषेण के दोषाः त्यक्तव्याः?
2) स्वभावतः के हितकारिणो भवन्ति?
3) सदसि किमपेक्षते?
4) केषां विश्वासो नैव कर्तव्यः?
5) राजसेवायै आगच्छतः भिक्षोः किं नाम आसीत्?
6) यशःकेतुः कस्य देशस्य नृपतिरासीत्?
7) ग्रीष्मर्तौ वायुः केन अत्युष्णो भवतीति कविना वर्णितम्?
8) कः वणिक् यशःकेतुं सुवर्णद्वीपं नीतवान्?
9) सख्या इति शब्दं परिचाययत।
10) धर्मध्वजस्य उद्यानस्य लताः केन उपमिताः?
11) शङ्खचूडः कं देवं नत्वा तार्क्ष्यसमीपं जगाम?
12) पाताललोकात् भूलोकं प्रति आगमनाय उपायद्वयं किमासीत्?

B) **नीचैः दत्तेषु यथारुचि पञ्च उत्तरत।** **3x5=15**

1) "असम्भवं हेममृगस्य…." इत्यादिश्लोकं विलिख्य सामान्यार्थं लिखत।
2) "काचः काञ्चन…." इत्यादिश्लोकं विलिख्य सामान्यार्थं लिखत।
3) "अनिष्टादिष्टलाभे…." इत्यादिश्लोकं विलिख्य सामान्यार्थं लिखत।
4) "रत्नव्ययेन को हि पाषाणं रक्षति" इति वाक्यस्य सप्रसङ्गं तात्पर्यं विवृणुत।
5) त्रयोदशकथायां कृतां ग्रीष्मर्तोः वर्णनां लिखत।
6) "अन्यस्मै दत्ताऽहं न जीवामि" इत्युक्तेरर्थं वर्णयत।
7) धर्मध्वजस्य तृतीयभार्यायाः किणौ कथं सञ्जातौ?
8) "गृहे स्थिता कुशलिनी तव दुहिता" इति सप्रसङ्गं व्याख्यात।

C) **नीचैः दत्तेषु यथारुचि त्रयम् उत्तरत।** **5x3=15**

1) दीर्घदर्शिना समुद्रमध्ये का घटना प्रत्यक्षीकृता?
2) “वीर, किमपि साधनं साचिव्यसापेक्षमस्ति” इतीमामुक्तिं सप्रसङ्गं वर्णयत।
3) व्याघ्रेण गृहीतस्य पान्थस्य मनसि कीदृशो विचारः समायातः?
4) "अहो, युगपदेतासां मे प्रेयसीनां गुणोऽपि अभिजातत्वं दोषायैव जातः" – पंक्तिमिमां सप्रसंगं वर्णयत।
5) “सिद्धिः साध्ये सतामस्तु” इत्यादिश्लोकं व्याख्यात।

D) **यथारुचि एकम् उत्तरत।** **10x1=10**

1) वीरवरप्रभुभक्तिकथायाः सारं वर्णयत।
2) जीमूतवाहनकथायाः सारं वर्णयत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/20-25/J2022/SK-431

SK-431 संस्कृतसाहित्येतिहासः

कालावधिः - होराद्वयम् | पूर्णाङ्काः - 50

A) **द्वादशसु दश समाधत्त।** **1x10=10**

1) ऋग्वेदे कति मण्डलानि सन्ति?
2) श्वेताश्वतरसंहिता कस्य वेदस्य?
3) ईशावास्योपनिषत् कस्य वेदस्य?
4) पाणिनीयशिक्षा कस्य वेदस्य?
5) छन्दःसूत्रं केन कृतम्?
6) भागवतपुराणे कति स्कन्धाः सन्ति?
7) रघुवंशे कति सर्गाः सन्ति?
8) बुद्धचरितस्य कर्ता कः?
9) ऋतुसंहारः कीदृशं काव्यम्?
10) उत्तररामचरितनाटकस्य कर्ता कः?
11) दशकुमारचरितं कस्य काव्यम्?
12) भोजराजप्रणीतं चम्पूकाव्यं किम्?

B) **सप्तसु पञ्चानां लघुटिप्पणिं कुरुत।** **3x5=15**

1) अथर्ववेदः।
2) छन्दः।
3) स्कन्दस्वामी।
4) गरुडपुराणम्।
5) माघः।
6) दण्डिः।
7) शूद्रकः।

C) **पञ्चसु त्रयाणां टिप्पणिं कुरुत।** **5x3=15**

1) यजुर्वेदः।

2) सायणाचार्यः।

3) कल्पः।

4) महाकाव्यलक्षणम्।

5) भासः।

D) **द्वयोरेकं समाधत्त।** **10x1=10**

1) वेदाङ्गानां सामान्यपरिचयं कारयत।

2) कालिदासस्य देशकालकृतीनां परिचयः।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/20-25/J2022/SK-444

SK-444 साहित्यदर्पणे 4,5,8,9 परिच्छेदाः, कुवलयानन्दश्च

कालावधिः - होराद्वयम् पूर्णाङ्काः – 50

A) **एकेन वाक्येन समाधत्त।** **1x10=10**

1) दर्पणकारमते काव्यं कतिप्रकारकम्?
2) असंलक्ष्यक्रमध्वनिः कतिप्रकारकः?
3) का नाम काकुः?
4) रीतिः नाम का?
5) अनुव्यवसायो नाम कः?
6) काभ्यः वृत्तिभ्यः परं व्यन्जना समुन्मीलति?
7) वाक्यस्य अतत्परत्वे किं स्यात्?
8) दुर्गालिङ्गित इत्यादौ व्यङ्ग्याकारः कीदृशः?
9) बाध्यतया ख्यातौ का वृत्तिः?
10) संसृष्टिसंकारयोः काभ्यां न्यायाभ्यामुपपादनं भवति?
11) महाभारस्य अङ्गिरसः कः?
12) गृध्रगोमायुसंवादः कुत्र अस्ति?

B) **पञ्च संक्षेपेण विवृणुत।** **3x5=15**

1) व्यङ्ग्यार्थस्य व्यञ्जकत्वं प्रतिपादयत।
2) प्रसादगुणं सलक्षणोदाहरणं निरूपयत।
3) कविप्रौढोक्तिसिद्धेन वस्तुना वस्तुध्वनिं सोदाहरणं प्रतिपादयत।
4) पश्य नीलोत्पलद्वन्द्वात् इत्यादौ अलङ्कारलक्षणं समन्वयत।
5) उत्तमकाव्यस्य लक्षणं सोदाहरणं निरूपयत।
6) उभयशक्त्युद्भवध्वनिं सोदाहरणं प्रतिपादयत।
7) जलकेलितरलेत्यादिपद्ये रूपकालङ्कारः नानुमेयः, उपपादयत।

A) **पञ्चसु त्रीन् विवृणुत।** **5x3=15**

1) अभिधातात्पर्यलक्षणाभिः रसो न बोध्यते ग्रन्थदिशा उपपादयत।

2) उत्प्रेक्षायाः षट् प्रकारान् सोदाहरणं दर्शयत।

3) गृध्रगोमायुसंवादेन प्रबन्धध्वनिं प्रकाशयत।

4) गुणसामान्यलक्षणं निरूप्य माधुर्यगुणं सलक्षणोदाहरणं प्रतिपादयत।

5) बोद्धृस्वरूपसंख्यानिमित्तकार्यप्रतीतिकालादिभेदात् व्यङ्ग्यः अभिधेयतो भिन्नः, सोदाहरणं प्रदर्शयत।

B) **एकं प्रपञ्चयत।** **10x1=10**

1) गुणीभूतव्यङ्ग्यप्रकारान् निरूपयत।

2) नानुमानं रसादीनां व्यङ्ग्यानां बोधनक्षमम्। साधयत।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/21-26/J2022/SH-601

SH-601 Spiritual Heritage of India

Full Marks: 50 Time: 2hrs

A) ভারতে আসার পর ভগিনী নিবেতার জীবনে কেন ভাবগত সংঘর্ষ চলছিল ? এতে স্বামীজীর ব্যাপারে কি বোঝা যায় ? 15

B) ভারত থেকে আমেরিকা সমুদ্র যাত্রার সময় স্বামীজীর চীন দেশের অভিজ্ঞতার বর্ণনা করো। 15

C) আলমোড়ার পথে কাকড়ীঘাটে স্বামীজীর কি অনুভূতি হয়েছিল? 15

D) ঠাকুর যখন নরেন্দ্রনাথ কে যোগ-বিভূতি দিতে চেয়েছিলেন, তখন স্বামীজীর কে প্রতিক্রিয়া ছিল ? 5

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/20-25/J2022/SH-602

SH-602 Spiritual Heritage of India

Full Marks: 50 Time: 2 hrs

Very short questions

A) Write the name of Sri Ramakrishna’s father. 1

B) When was Sri Ramakrishna born? 1

C) Write the childhood name of Sri Ramakrishna. 1

D) Write the name of Sri Ramakrishna’s mother. 1

E) Write the names of any 2 women disciples of Sri Ramakrishna. 2

F) Write the monastic and premonastic names of any 10 monastic disciples of Sri Ramakrishna. 10

Short questions

G) Describe in about 100 words about the ecstasies which Gadadhar had in his childhood. 5

H) In about 100 words, explain about the Dakshineswar Kali temple and Sri Ramakrishna’s association with it. 5

I) Write in about 100 words about Nag Mahashay. 5

J) Write in about 100 words about Mahendranath Gupta.5

K) Write in about 100 words about the pilgrimages undertaken by Sri Ramakrishna. 5

Essay type question

L) Explain in about 300 words about the coming of Holy Mother to Dakshineswar and the Shodasi Puja. 9

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/19-24/J2022/SH-603

SH-603 Spiritual Heritage of India

Time: 2hrs Marks: 50

A) **যেকোন 10 টি প্রশ্নের উত্তর দাও :** **1x10 =10**

1) সারদা মায়ের প্রথম সন্ন্যাসী সেবকের নাম কী ছিল ?
2) শ্রীশ্রীমায়ের মাতার নাম কী ছিল?
3) শ্রীশ্রীমা কবে জন্মগ্র হণ করেন?
4) শ্রীশ্রীমা কবে লীলাসংবরণ করেন?
5) শ্রীশ্রীমার পিত্রালয় ও মাতুলালয় কোন কোন গ্রামে ছিল?
6) জন্মের পর শ্রীশ্রী মায়ের প্রথম কি নাম রাখা হয়েছিল ?
7) আমোদর নদ কে শ্রীশ্রীমা কি নামে ডাকতেন ?
8) " বউ ঠাকরুন, তোমার জামাই শিব, সাক্ষাৎ কৃষ্ণ এখন যা বিশ্বাস করতে পারছ না, পরে পারবে বলে রাখছি ।" - শ্রীবামকৃষ্ণ সম্বন্ধে এই কথা-টি কে কাকে বলেছিলেন?
9) ফলহারিণী কালীপূজার দিনে ঠাকুর শ্রীশ্রী মাকে কি রূপে আরাধনা করেছিলেন?
10) কামারপুকুরে শ্রীশ্রীমা বাল্য অবস্থায় কি বই পড়তেন ?
11) ঠাকুরের দুইজন রসদদারের নাম কর ।
12) ঠাকুরের দেহান্তের পর মা যখন কোলকাতা -য় থাকতেন, কোলকাতার কোন অঞ্চলে থাকতেন?
13) শ্রীশ্রী মায়ের সহিত রাধুর আত্মীয়তার সম্পর্ক -টি কি ছিল ?
14) গিরিশবাবুর অনুরোধে শ্রীশ্রীমা কোন পালার অভিনয় দেখতে গিয়েছিলেন ?
15) শ্রীশ্রীমায়ের একটি বাণী লেখ।

B) **যেকোন 5 টি প্রশ্নের উত্তর দাও :** **3 x 5= 15**

1) “শ্রীশ্রীমাকে তখন তিন স্তরের আত্মীয়বর্গের সহিত আদান-প্রদান করিতে হইত"- তিন স্তরের আত্মীয়বর্গ কারা?
2) শ্রীযুক্তা লক্ষ্মী দিদি যে বৈষ্ণবভাবাপন্ন ছিলেন তা কোন ঘটনার মাধ্যমে প্রকাশ পেতো ?

3) ভগিনী রূপে মা সারদা দেবী কি করেছিলেন - সে সম্বন্ধে তাঁহার ও তাঁহার মাতার কথোপকথন থেকে কিরূপ ধারণা করতে পারা যায়?

4) দক্ষিণেশ্বরে যাওয়ার পথে যখন মায়ের জ্বর আসে তখন এক অলৌকিক ঘটনা ঘটে, ঘটনাটি সংক্ষেপে বর্ণনা করো।

5) "ঠাকুর নিজের সৃষ্টি নিজেই সংহার করিতেছেন" - ইহা কাশীপুরে ঠাকুরের সেবায় গুগলির ঝোলের প্রসঙ্গে শ্রীমায়ের চেতনায় কিরূপে উদ্ভাসিত হয়েছিল সংক্ষেপে বর্ণনা করো।

6) অনন্ত ভাবময় ঠাকুরের কোন বিশেষ ভাবটি ঠাকুর মায়ের মাধ্যমে জগতে বিস্তার করেন বলে তোমার মনে হয়, সংক্ষেপে বর্ণনা কর।

7) মা অযথা ধ্বংসের বিরোধী হয়েও সংসারে প্রচলিত লোকাচারের খুঁটিনাটি নিয়ে বেশী বিচার করতে কেন নিষেধ করতেন?

C) **যেকোন 3 টি প্রশ্নের উত্তর দাও : 5x3=15**

1) মা যে সত্যিই সতেরও মা অসতেরও মা - তা তাঁর জীবনে ব্যবহারে কি ভাবে প্রকাশ পেয়েছে তা উল্লেখ কর ।

2) রসিক চূড়ামণি শ্রীরামকৃষ্ণের রসিকতার কয়েকটি দৃষ্টান্ত উল্লেখ কর ।

3) শ্রী শ্রী মায়ের দৃষ্টিতে ত্যাগী ও গৃহস্থ কিরূপ তা সংক্ষেপে আলোচনা কর ।

4) "শ্রীমা দেবী কিনা" এই বিষয়ে কালীমামার সঙ্গে গিরিশবাবুর যে তর্ক হয়েছিল তা সংক্ষেপে আলোচনা করো ।

5) জগজ্জননী মা সারদার রাধারানীর পোষা বিড়ালের উপর যে মাতৃত্বের ভাব প্রকাশ পেয়েছে, তা ঘটনা অবলম্বনে বর্ণনা করো।

D) **যেকোন একটি প্রশ্নের উত্তর দাও : 1x10=10**

1) মা কামারপুকুরে থাকার সময় কিভাবে জীবন যাপন করিতেন তা বর্ণনা করো।

2) শ্রীশ্রীমায়ের মধ্যে ভক্তদের প্রতি বৈরাগ্যের সহিত মাতৃস্নেহের অপূর্ব মিলন কি ভাবে পরিস্ফুটিত হয়েছিল তা আলোচনা কর।

3) পল্লীগ্রামের স্ত্রী শ্রীশ্রীমার শহরের ভক্তদের সহিৎ ব্যক্তিগত ব্যবহার কিরূপ ছিল?

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/19-24/J2022/SH-601

SH-603 Spiritual Heritage of India

Time : 2Hours   Marks : 50

A) **निम्नलिखित में से किन्हीं 10 प्रश्नों के उत्तर दीजिए -** **1x10=10**

1) माता सारदा की पहेली सन्यासी सेवक का नाम क्या था ?
2) श्रीश्रीमाँ की माताजी का नाम क्या था?
3) श्रीश्रीमाँ की जन्म कब हुआ था?
4) श्रीश्रीमाँ की निधन कब हुआ था?
5) श्रीश्रीमाँ की पिताजी का घर और माताजी का घर किस किस गाँव में था?
6) श्रीश्रीमाँ की जन्म के बाद सबसे पहले क्या नाम रखा गया था?
7) आमोदर नद को श्रीश्रीमाँ किस नाम से पुकारती थी ?
8) " बहु, तुम्हारा दामाद तो शिब, साक्षात् कृष्ण है, यह विश्वास तुम अभी नहीं कर पा रही हो, लेकिन बाद में विश्वास कर पाओगी, यह मैं कह रही हूँ। " - श्री रामकृष्ण के समंध में यह कथन किस ने किसको कहा?
9) फलहारिनी पूजा के दिन ठाकुर ने श्रीश्रीमाँ को किस रूप में आराधना की?
10) कामारपुकुर में श्रीश्रीमाँ अपने बाल्य अवस्था में कौन कौन सी किताबें पड़ती थी?
11) दो व्यक्ति को नाम लिखों यो ठाकुर श्रीरामकृष्ण के संभारतंत्र (रसददार) थे।
12) ठाकुर के निधन के बाद माँ कोलकाता में जिस जगह पर रहती थे उसका नाम लिखो।
13) श्रीश्रीमाँ और राधू के बीज में क्या रिस्ता था?
14) गिरीशबाबू के अनुरोध पर श्रीश्रीमाँ कौन सी नाटक का अभिनय देखने के लिए गई थी?
15) श्रीश्रीमाँ की एक वाणी लिखो।

B) **निम्नलिखित में से किन्हीं 5 प्रश्नों के उत्तर दीजिए - 3x5= 15**

1) "श्रीश्रीमाँ को तब तीन तरह की रिश्तेदारों के साथ रहना पड़ता था। " - यह तीन तरह की रिश्तेदारों कौन कौन थी?
2) लक्ष्मी दीदी वैष्णव भाव को मानती थी - इसका निदर्शन किसी भी एक घटना के माध्यम से दो।
3) बहन के रूप में माँ सारदा ने यो कार्य किये थे - उस संबंध में माँ सारदा और उनकी माताजी के बीज हुई बातचीत से क्या धारणा किया जा सकता है ?
4) `दक्षिणेश्वर जाने के समय बीज राह में माँ सारदा को बुखार हुआ और एक अद्भुत अलौकिक घटना घटी। ' - घटना की विवरण संक्षेप में दो।
5) "ठाकुर अपने ही सृष्टि को खुद संहार कर रहे है।" - काशीपुर में ठाकुर की सेवा करते समय माँ सारदा को गुगली द्वारा खाना बनाने को कहा गया था। उस वक़्त माता की चेतना में ठाकुर के बारे में उपरोक्त कथन किस तरह से उजागर हुआ इसका वर्णन संक्षेप में दो।
6) माँ सारदा के माध्यम से ठाकुर ने जगत संसार में कौन सी विशेष भाव को प्रसारित किया उसका विवरण अपने शब्दों में दो।
7) श्रीश्रीमाँ अनावश्यक विनाश के विरोधी होने के बावजूद संसार में प्रचलित लोकाचार की छोटी छोटी बातों पर विचार करने को क्यों मना करती थी?

C) **निम्नलिखित में से किन्हीं 3 प्रश्नों के उत्तर दीजिए - 5x3=15**

1) 'माँ वास्तव में अच्छे एवं बुरे दोनों की माँ है ' - यह माँ के जीवन में किस तरह से प्रकाशित हुआ है उसका उल्लेख करो।
2) रसिक-श्रेष्ठ श्री रामकृष्ण की कुछ विनोदपूर्ण घटना का उल्लेख करो।
3) श्रीश्रीमाँ की दृष्टि में योगी और गृहस्थी कैसे थे, इसकी आलोचना संगक्षेप में करो।
4) "श्री श्री माँ देवी थे। " - इस विषय पर काली मामाजी के साथ गिरिशबाबू के बीज जो तर्क हुआ था, उसकी आलोचना संगक्षेप में करो।
5) पुरे संसार की माता माँ सारदा को राधारानी की पालतू बिल्ली पर यो ममता थी उसका उल्लेख घटना के माध्यम से वर्णना करो।

D) **निम्नलिखित में से किन्हीं 3 प्रश्नों के उत्तर दीजिए -** **10x1=10**

1) कामारपुकुर में रहते समय माँ सारदा जिस तरह की जीवन ब्यतीत करती थी उसकी वर्णना करो।
2) श्रीश्री माँ का अपने भक्तजनों के प्रति वैराग्य के साथ साथ जो मातृत्व का अद्भुत मिलन देखने को मिलता है उसकी आलोचना करो।
3) गांव की श्रीश्रीमाँ का शहर के भक्तजनों के साथ ब्यक्तिगत व्यवहार किस तरह का था?

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/18-23/J2022/SH-604

SH-604 Spiritual Heritage of India

Time: 2hrs Marks: 50

সমস্ত প্রশ্নের উত্তর স্বামীজীর বক্তৃতা অনুসারে হওয়া বাঞ্ছনীয়।

A) **নিচের যেকোন পাঁচটি প্রশ্নের উত্তর দাও।** **৫ x ১০=৫০**

1) "কর্মজীবনে বেদান্ত" এই প্রেক্ষাপটে শ্বেতকেতুর গল্পটি বর্ণনা করে স্বামীজীর বিবক্ষা প্রস্ফুটিত করো।

2) মেষ ও সিংহের গল্পটি বিবৃত করো। স্বামীজী এই গল্পটির দ্বারা কি বোঝাতে চেয়েছেন তা লেখো।

3) জগৎ উৎপত্তি বিষয়ে স্বামীজীর ধারণা ব্যাক্ত করো। "কার্য কখনও কারণ হইতে ভিন্ন নয়"- এই প্রসঙ্গে স্বামীজী যে দৃষ্টান্ত গুলো দিয়েছেন তার কয়েকটি উল্লেখ করো।

4) বেদান্ত আশাবাদী বা নৈরাশ্যবাদী নহে - ব্যাখ্যা কর।

5) 'মায়া ও মুক্তি' বক্তৃতায় স্বামীজী দুঃখ-কষ্ট দূর করার দুটি পথ উল্লেখ করেছেন। পথ দুটি নিজের ভাষায় ব্যক্ত কর।

6) স্বামীজীর মতে 'ক্রমবিকাশবাদের' ব্যাখ্যা কর?

7) দ্বৈতবাদীদের মতানুসারে 'আত্মা ও তার গতি' বর্ণনা কর। অদ্বৈতবাদীরা 'আত্মা ও তার গতি' সম্বন্ধে যা বলেন তা ব্যাখ্যা কর।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/18-23/J2022/SH-604 WW

SH-604 Spiritual Heritage of India

Full Marks: 50 Time:2hrs

A) **Read the following passage from “Realisation of Universal Religion” and answer the any three of the questions given below (within a paragraph) 5x3=15**

"We know that two or more forces must come into collision in order to produce motion. it is the clash of thought, the differentiation of thought, that awakes thought.Now, if we all thought alike, we would be like Egyptian mummies in a museum looking vacantly at one another's face--no more than that! Whirls and eddies occur only in rushing, living stream. There are no whirlpools in stagnant, dead water. When religions are dead, there will be no more sects; it will be perfect peace and harmony of the grave. But so long as mankind thinks, there will be sects. Variation is the sign of life,and it must be there. I pray that they may multiply so that at last there will be as many sects as human beings, and each one will have his own method, his individual method of thought in religion." (Jnana Yoga, p.349-350)

1) Why according to Swami Vivekananda 'perfect peace and harmony of the grave' is not desirable?
2) How would you relate the statement of Swami Vivekananda, "In the hotel where there are all sorts of food, everyone has a chance to get his appetite satisfied" (Jnana Yoga p.356) with the idea in the above passage?
3) How would you relate the statement of Swami Vivekananda, "Thinking beings must differ; difference is the first sign of thought." (Jnana Yoga p. 351) with the idea in the above passage?
4) What is the inner meaning of the statement in the above passage, "There are no whirlpools in stagnant ,dead water."?
5) How does Swami Vivekananda explain that contradictory opinions can be true at the same time?

B) **Read the following passage from "The Cosmos: The Macrocosm" and answer any three of the questions below (within a paragraph)** **5x3=15**

"If it be true that nature is uniform throughout, if it be be true, and so far no human experience has contradicted it, that the same method under which a small grain is created, works in creating the gigantic suns and stars and all this universe, if it be true that the whole of this universe is built on exactly the same plan as the atom, if it be true that the same law prevails throughout the universe, then, as it has been said in the Vedas,"Knowing one lump of clay we know the nature of all the clay that is in the universe." Take up a little plant and study its life, and we know the universe as it is. If we know one grain of sand, we understand the secret of the whole universe. Applying this course of reasoning to phenomena, we find, in the first place, that everything is almost similar in the beginning and the end. The mountain comes from the sand, and goes back to the sand, the river comes out of vapour, and goes back to vapour; plant life come from the seed, and goes back to the seed; human life comes out of germs, and goes back to human germs. The universe with its stars and planets has come out of a nebulous state and must go back to it. What do we learn from this? That the manifested or the grosser state is the effect and the finer state the cause. Thousands of years ago, it was demonstarted by Kapila, the great father of all philosophy, that destruction means going back to the cause. If this table, here is destroyed, it will go back to its cause, to those fine forms and particles which we call a table. If a man dies, he will go back to the elements which gave him his body; if this earth dies, it will go back to the elements which gave it form. This is what is called destruction, going back to the cause. Therefore we learn that the effect is the same as the cause, not different. It is only in another form" (Jnana Yoga 217-219)

1) How can the idea in the above passage help set aside the idea of 'selfishness, narrowness, and littleness' (Jnana Yoga p.40)?
2) Explain the idea about 'Unity in Diversity' described in the above passage?
3) Relate the statement, "This involution and evolution is

going on throughout the whole universe" (Jnana Yoga p.223) with the idea in the above passage.

4) Swami Vivekananda says elsewhere that "Everything exists through eternity and will exist through eternity" (Jnana Yoga p.222) Show how the above passage also speaks of the same idea.
5) Relate the statement, "All these radii converge to the same centre" (Jnana Yoga p.381)with the idea in the above passage.

C) Summarize in your own words (not more than five sentences) the philosophical implications of any three of the following famous utterances of Swami Vivekananda 4x3=12

1) "The Vedanta preaches the ideal; and the ideal, as we know, is always far ahead of the real, of the practical, as we may call it. There are two tendencies in human nature: one to harmonise the ideal with the life, and the other to elevate the life to the ideal. It is a great thing to understand this, for the former tendency is the temptation of our lives." (CW Vol 2, Practical Vedanta I p. 293)
2) "Darkness is less light; evil is less good; impurity is less purity. It must always be borne in mind that we should see others with eyes of love, with sympathy, knowing that they are going along the same path that we have trodden. If you are free, you must know that all will be so sooner or later, and if you are free, how can you see the impermanent? If you are really pure, how do you see the impure? For what is within, is without. We cannot see impurity without having it inside ourselves. This one of the practical sides of Vedānta, and I hope to carry it into our lives." (CW Vol 2, Practical Vedanta II p. 327)
3) "Religion is realisation; not talk, nor doctrine, nor theories, however beautiful they may be. It is being and becoming, not hearing or acknowledging; it is the whole soul becoming changed into what it believes. That is religion." (CW, Vol 2, Ideal of Universal Religion, p. 396)
4) "I am the thread that runs through all these pearls", and each pearl is a religion or even a sect thereof. Such are the different pearls, and the Lord is the thread that runs through all of them; only the majority of mankind are entirely unconscious of it." (Jnana Yoga p.376)
5) "Man never progresses from error to truth, but from truth to truth, from lesser truth to higher truth--but is never

from error to truth." (Jnana Yoga , p.353)

D) **Expand (within one page in your own words) the idea contained in any one of the following passages**

8x1=8

1) "Now this idea of reincarnation is not only a frightening idea, but it is most essential for the moral well-being of the human race. It is the only logical conlcusion that thoughtful men can arrive at." (Jnana Yoga, The Cosmos:The Microcosm p.237)

2) "For you must always remeber that the one central ideal of Vedānta is this Oneness. There are no two in anything, no two lives, nor even two different kinds of life for the two worlds." (CW, Vol 2, Practical Vedanta I 290-291)

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/17-22/J2022/SH-605

SH-605 Spiritual Heritage of India

Time- 2 Hours Marks 50

NOTE: The answers may be in Bengali or in English.

A) **Expand and explain the following statement in your words in about 10-15 lines: 10**

"Vedanta philosophy is not the outcome of meditation in the forests only, but that the very best parts of it were thought out and expressed by brains which were busiest in the everyday affairs of life."

B) **Explain (in 5 lines) the meanings of the following quotes: 5+5+5+5=20**

1) The Vedas have two parts, the ceremonial and the knowledge portions. In time ceremonials had multiplied and become so intricate that it was almost hopeless to disentangle them, and so in the Upanishads we find that the ceremonials are almost done away with, but gently, by explaining them.
2) The moment you feel "I am", you are conscious of Existence. Where shall we go to find God if we cannot see Him in our own hearts and in every living being?
3) The Personal God and all that exists in the universe are the same Impersonal Being seen through our minds. When we shall be rid of our minds, our little personalities, we shall become one with It. This is what is meant by "Thou art That". For we must know our true nature, the Absolute.
4) The ancient illustration of Advaita, of the rope being taken for a snake, may elucidate the point a little more. When a man mistakes the rope for a snake, the rope has vanished, and when he takes it for a rope, the snake has vanished, and the rope only remains.

C) **Read the following passage from `The Ideal of a Universal Religion' and answer the questions below. One has to write a line to say why an option is true or false according to the passage.** **3+3=6**

"There is then the Bhakti-Yoga for the man of emotional nature, the lover. He wants to love God, he relies upon and uses all sorts of rituals, flowers, incense, beautiful buildings, forms and all such things. Do you mean to say they are wrong? One fact I must tell you. It is good for you to remember, in this country especially, that the world's great spiritual giants have all been produced only by those religious sects which have been in possession of very rich mythology and ritual. All sects that have attempted to worship God without any form or ceremony have crushed without mercy everything that is beautiful and sublime in religion. Their religion is a fanaticism at best, a dry thing. The history of the world is a standing witness to this fact. Therefore do not decry these rituals and mythologies. Let people have them; let those who so desire have them. Do not exhibit that unworthy derisive smile, and say, "They are fools; let them have it." Not so; the greatest men I have seen in my life, the most wonderfully developed in spirituality, have all come through the discipline of these rituals. I do not hold myself worthy to sit at their feet, and for me to criticise them! How do I know how these ideas act upon the human minds which of them I am to accept and which to reject? We are apt to criticise everything in the world: without sufficient warrant. Let people have all the mythology they want, with its beautiful inspirations; for you must always bear in mind that emotional natures do not care for abstract definitions of the truth. God to them is something tangible, the only thing that is real; they feel, hear, and see Him, and love Him. Let them have their God. Your rationalist seems to them to be like the fool who, when he saw a beautiful statue, wanted to break it to find out of what material it was made. Bhakti-Yoga: teaches them how to love, without any ulterior motives, loving God and loving the good because it is good to do so, not for going to heaven, nor to get children, wealth, or anything else.

It teaches them that love itself is the highest recompense

of love --- that God Himself is love. It teaches them to pay all kinds of tribute to God as the Creator, the Omnipresent, Omniscient, Almighty Ruler, the Father and the Mother. The highest phrase that can express Him, the highest idea that the human mind can conceive of Him, is that He is the God of Love. Wherever there is love, it is He."

1) a) According to Swami Vivekananda rich mythology and rituals have produced spiritual giants.
   b) Rituals should be totally avoided for spiritual growth.
   c) Worshipping God only without any form or ceremony is required for spritual growth.
2) a) According to Swami Vivekananda, to the followers of path of Bhakti-Yoga, the highest idea that the human mind can conceive of Him, is that He is the God of Love.
   b) The followers of path of Bhakti-Yoga, are of emotional nature, who do not care for abstract definitions of the truth.
   c) To the followers of path of Bhakti-Yoga, loving God and loving the good is because it is good to do so, not for going to heaven, nor to get children, wealth, or anything else.

D) **Read the following passage from "PRACTICAL VEDANTA PART I" and answer the questions below. One has to write a line to say why an option is true or false according to the passage. 3+3=6**

"As the word "orthodox" has been manipulated into various forms, so has been the word "practical". "My doxy is orthodoxy; your doxy is heterodoxy." So with practicality. What I think is practical, is to me the only practicality in the world. If I am a shopkeeper, I think shopkeeping the only practical pursuit in the world. If I am a thief, I think stealing is the best means of being practical; others are not practical. You see how we all use this word practical for things we like and can do. Therefore I will ask you to understand that Vedanta, though it is intensely practical, is always so in the sense of the ideal. It does not preach an impossible ideal, however high it be, and it is high enough for an ideal. In one word, this ideal is that you are divine, "Thou art That". This is the essence of Vedanta; after all its ramifications and intellectual gymnastics, you know the human soul to be pure and omniscient, you see that such superstitions as birth and death

would be entire nonsense when spoken of in connection with the soul. The soul was never born and will never die, and all these ideas that we are going to die and are afraid to die are mere superstitions. And all such ideas as that we can do this or cannot do that are superstitions. We can do everything. The Vedanta teaches men to have faith in themselves first. As certain religions of the world say that a man who does not believe in a Personal God outside of himself is an atheist, so the Vedanta says, a man who does not believe in himself is an atheist."

1) a) According to Swami Vivekananda, an impossible ideal is not helpful for the growth of a human being. One should have something practical which, at the same time is high enough for an ideal.
   b) The word `practical' as we use is well understood by a common man.
   c) One manipulates with the word "practical".
2) a) According to Swami Vivekananda, in connection with the soul, the words birth and death do not make sense.
   b) That one is divine, is the essence of Vedanta.
   c) Believing in oneself, one can do everything.

E) **Read the following passage from “PRACTICAL VEDANTA PART II” and answer the questions below. 3+5=8**

The next story belongs to Upakosala Kâmalâyana, a disciple of this Satyakama, who went to be taught by him and dwelt with him for some time. Now Satyakama went away on a journey, and the student became very downhearted; and when the teacher's wife came and asked him why he was not eating, the boy said, "I am too unhappy to eat." Then a voice came from the fire he was worshipping, saying "This life is Brahman, Brahman is the ether, and Brahman is happiness. Know Brahman." "I know, sir," the boy replied, "that life is Brahman, but that It is ether and happiness I do not know." Then it explained that the two words ether and happiness signified one thing in reality, viz. the sentient ether (pure intelligence) that resides in the heart. So, it taught him Brahman as life and as the ether in the heart. Then the fire taught him, "This earth, food, fire, and sun whom you worship, are forms of Brahman. The person that is seen in the sun, I am He. He who knows this and meditates on Him, all his sins vanish

and he has long life and becomes happy. He who lives in the cardinal points, the moon, the stars, and the water, I am He. He who lives in this life, the ether, the heavens, and the lightning, I am He." Here too we see the same idea of practical religion. The things which they were worshipping, such as the fire, the sun, the moon, and so forth, and the voice with which they were familiar, form the subject of the stories which explain them and give them a higher meaning. And this is the real, practical side of Vedanta. It does not destroy the world, but it explains it; it does not destroy the person, but explains him; it does not destroy the individuality, but explains it by showing the real individuality. It does not show that this world is vain and does not exist, but it says, "Understand what this world is, so that it may not hurt you." The voice did not say to Upakosala that the fire which he was worshipping, or the sun, or the moon, or the lightning, or anything else, was all wrong, but it showed him that the same spirit which was inside the sun, and moon, and lightning, and the fire, and the earth, was in him, so that everything became transformed, as it were, in the eyes of Upakosala. The fire which was merely a material fire before, in which to make oblations, assumed a new aspect and became the Lord. The earth became transformed, life became transformed, the sun, the moon, the stars, the lightning, everything became transformed and deified. Their real nature was known. The theme of the Vedanta is to see the Lord in everything, to see things in their real nature, not as they appear to be. Then another lesson is taught in the Upanishads: "He who shines through the eyes is Brahman; He is the Beautiful One, He is the Shining One. He shines in all these worlds." A certain peculiar light, a commentator says, which comes to the pure man, is what is meant by the light in the eyes, and it is said that when a man is pure such a light will shine in his eyes, and that light belongs really to the Soul within, which is everywhere. It is the same light which shines in the planets, in the stars, and suns.

I will now read to you some other doctrine of these ancient Upanishads, about birth and death and so on. Perhaps it will interest you. Shvetaketu went to the king of the Panchâlas,

and the king asked him, "Do you know where people go when they die? Do you know how they come back? Do you know why the other world does not become full?" The boy replied that he did not know. Then he went to his father and asked him the same questions. The father said, "I do not know," and he went to the king. The king said that this knowledge was never known to the priests, it was only with the kings, and that was the reason why kings ruled the world. This man stayed with the king for some time, for the king said he would teach him. "The other world, O Gautama, is the fire. The sun is its fuel. The rays are the smoke. The day is the flame. The moon is the embers. And the stars are the sparks. In this fire the gods pour libation of faith and from this libation king Soma is born." So on he goes. "You need not make oblation to that little fire: the whole world is that fire, and this oblation, this worship, is continually going on. The gods, and the angels, and everybody is worshipping it. Man is the greatest symbol of fire, the body of man." Here also we see the ideal becoming practical and Brahman is seen in everything. The principle that underlies all these stories is that invented symbolism may be good and helpful, but already better symbols exist than any we can invent. You may invent an image through which to worship God, but a better image already exists, the living man. You may build a temple in which to worship God, and that may be good, but a better one, a much higher one, already exists, the human body.

1) a) In the absence of Satyakama, who taught Upakosala Kâmalâyana?
   b) Instead of destroying the world, what does Vedanta do?
   c) Accordng to the Vedanta where does one has to see the Lord?
2) a) To whom did Shvetaketu go?
   b) What did Shvetaketu ask?
   c) In the answer, what was said to be the fire and its fuel?
   d) Which temple is better than the usual ones?
   e) What is the greatest symbol of fire ?

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/21-26/J2022/EN-612

EN-612 English

Time: 2 hours   Marks: 50

A) **Read the passage and answer the following questions** **2x5=10**

I read the other day about an Australian Professor who, on arriving in London from Sydney for attending an educational conference, discovered that he was twelve months in advance. The conference was for the following year. He, therefore, at once re-embarked, and was, I presume, soon at work again as though nothing had happened, although his friends, I trust, did not forget to remind him of it. At any rate, he had the voyage, both out and home and what could be better than that? And when the right time comes, I suppose, he will have it again, and be something of a figure in addition, for though he may not shine at that conference as an orator, he cannot fail to attract notice as the Professor who was a year too soon. "You have heard," this or that educationist will say to his friend, "of the man who frequently had breakfast at five o'clock tea and dines on the following day? Well, there he is, over there: that Australian."

This story is a welcome variation upon the ordinary examples of unpunctuality, which deal always with people who are late.

To be a year early is a real triumph. In a world full of people who keep us waiting there should be a monument raised to this professor.

1) What mistake did the Australian Professor make?
2) What did he do when he found out his mistake?
3) Did he gain anything by his mistake? If so, what?
4) What will the other educationist say when the Professor would come to the conference?
5) What is the writer's comment on the Professor's mistake?

B) **Write a letter to the Panchayat Pradhan of your village to improve the conditions of the village road.** (*It is worst during the rainy season. Many pot holes.)* **10x1=10**

C) **Make sentences using any five words.** **5x1=5**
1) wonderous 2) proceed 3) harness 4) haunts 5) intensify 6) solemn 7) evident

D) **Choose any ten words and write the phonetic symbols for the bold alphabets.** **10x1/2=5**

B**a**nana, **I**ce, **T**able, **Ei**ght, **Ea**t, G**i**rl, P**o**t, D**ea**r, **W**oman, **Th**in, Bu**dge**, **D**octor, **P**age, N**ow**, **Ch**apter, C**u**t, L**e**t, Sh**i**p.

E) **Answer Question number 1 and any three other questions.** **5x4=20**

1) Macbeth: [**Aside**] If chance will have me king, why, chance may crown me, without my stir.
   a. Why is Macbeth talking about chance? (2)
   b. Who is with Macbeth? (1)
   c. What is the significance of the word "Aside"? (1)
   d. Who all have influenced Macbeth to think about chance?(1)
2) Write a small note on the character of Mini. (*Kabuliwallah*)
3) Describe the poet's journey through the woods on a snowy evening. (*Stopping by Woods on a Snowy Evening*).
4) Write about the message that the poet gives through the poem *Television*.
5) Give your views on APJ Abdul Kalam and his visions for India.
6) Describe any two images seen and narrated by Keats in his poem *Ode to the Grecian Urn*.
7) Summarize the poem *If*.

***

EN-614 English

Time: 2 hours Marks:50

A) **Read the passage and answer the following questions** **2x5=10**

MASTER (to Prankrishna): "But there is a greater manifestation of God in man. You may ask, 'How is it possible for God to be incarnated as a man who suffers from hunger, thirst, and the other traits of an embodied being, and perhaps also from disease and grief?' The reply is, 'Even Brahman weeps, entrapped in the snare of the five elements.'

"Don't you know how Rama had to weep, stricken with grief for Sita? Further, it is said that the Lord incarnated Himself as a sow in order to kill the demon Hiranyaksha. Hiranyaksha was eventually killed, But God would not go back to His abode in heaven. He enjoyed His sow's life. He had given birth to several young ones and was rather happy with them. The gods said among themselves: 'What does this mean? The Lord doesn't care to return to heaven!' They all went to Siva and laid the matter before him. Siva came down and urged the Lord to leave the sow body and return to heaven. But the sow only suckled her young ones. (Laughter.) Then Siva destroyed the sow body with his trident, and the Lord came out laughing aloud and went back to His own abode."

PRANKRISHNA (to the Master): "Sir, what is the Anahata sound?"

MASTER: "It is a spontaneous sound constantly going on by itself. It is the sound of the Pranava, Om. It originates in the Supreme Brahman and is heard by yogis. People immersed in worldliness do not hear it. A yogi alone knows that this sound originates both from his navel and from the Supreme Brahman resting on the Ocean of Milk."

PRANKRISHNA: "Sir, what is the nature of the life after death?"

MASTER: "Keshab Sen also asked that question. As long as a man remains ignorant, that is to say, as long as he has not realized God, so long will, he be born. But after attaining Knowledge he will not have to come back to this earth or to any other plane of existence.

"The potter puts his pots in the sun to dry. Haven't you noticed that among them there are both baked and unbaked ones? When a cow happens to walk over them, some of the pots get broken to pieces. The broken pots that are already baked, the potter throws away, since they are of no more use to him. But the soft ones, though broken, he gathers up. He makes them into a lump and out of this forms new pots.

In the same way, so long as a man has not realized God, he will have to come back to the Potter's hand, that is, he will have to be born again and again.

"What is the use of sowing a boiled paddy grain? It will never bring forth a shoot. Likewise, if a man is boiled in the fire of Knowledge, he will not be used for new creation. He is liberated.

1) What is the probable question on incarnation and what answer did the Master give?
2) Briefly narrate the Hiranyaksha episode.
3) What questions did Pranakrishna ask?
4) What was Masters reply to Pranakrishna's first question?
5) How did the Master use the example of the pot and the potter to prove his point?

B) **Write a REPORT on a blood donation camp hosted by the Department of Sanskrit and Philosophy.** (*Address the report to the HOD. Date: 2nd June 2022, Around 121 people attended it, 3 Doctors and 5 Nurses*) **10x1=10**

C) **Change the narration of the following sentences 1x5=5**

1) "Don't waste time," the teacher said to the students.
2) "I will have a cup of tea," my father said, "because I'm not hungry."
3) She asked me, "Are you happy in your new job?"
4) Your brother told us that he could write a poem.
5) She requested me to lend her my pen.

D) **Briefly answer the following questions.** **1x5=5**

1) Who is Hamlet's Mother? What does she want from her son Hamlet?
2) Very briefly describe King Claudius's Character based on the second scene.
3) What is Laertes pleading for?
4) Who is Polonius? How is he related to Hamlet?
5) Who tells Hamlet about the ghost?

E) **Answer any four questions.** **5x4=20**

1) Briefly explain the following lines: *"Like a glow-worm golden / In a dell of dew, / Scattering unbeholden / Its a real hue / Among the flowers and grass, which screen it from the view:"*.
2) Who is a better friend, Jimmy or Bob? Please substantiate your answer by referring to the text.
3) What is the crisis mentioned by Tagore regarding the people of Britain and his own feelings about them?
4) Describe the character of the Duchess, elaborately, as found in the poem *My Last Duchess*.
5) What lessons do we learn from the story *The Necklace*? Please give proper references from the story.
6) Summarize the poem A Dream within a Dream.

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/19-24/J2022/EN-616

EN-616 English

Time: 2 hours Marks: 50

A) **Read the passage and answer the following questions** **2x5=10**

Late at night Swaminathan woke up and saw a lady doctor in the hall. She behaved as if the house belonged to her. She entered Mother's room, and presently out of the room came a mingled noise of whispers and stifled moans. She came out of the room with a serious face and ordered everybody about.

She commanded even Father to do something. He vanished for a moment and reappeared with a small bottle in his hand.

He hovered about uncertainly. The hushed voices, hurry, seriousness, agitation, hot water, and medicine-preparations for ushering a new person into the world-were too bewildering for Swaminathan's comprehension. Meanwhile, Granny kept asking something of everybody that passed by, and no one bothered to answer her.

What did it matter? The five carpets on Granny's bed were cosy; her five pillows were snug; and Granny's presence nearby was reassuring; and above all, his eyelids were becoming heavy. What more did he want? He fell asleep.

The Tamil pundit, with his unshaven face and the silver-rimmed spectacles set askew on his nose, was guiding the class through the intricacies of Tamil grammar. The guide was more enthusiastic than his followers. A continual buzz filled the air. Boys had formed themselves into small groups and carried on private conversations. The pundit made faint attempts to silence the class by rapping his palms on the table. After a while, he gave up the attempt and went on with his lecture. His voice was scarcely audible.

Sankar and a few others sat on the first bench with cocked up ears and busy pencils. Swaminathan and the Pea sat on

the last bench.

'I say, Pea,' said Swaminathan, 'I got a new brother this morning.'

The Pea was interested. 'How do you like him?'

'Oh, like him! He is hardly anything. Such a funny-looking creature!' said Swaminathan, and gave what he thought was an imitation of his little brother: he shut his eyes, compressed his lips, folded his hands on his chest, protruded his tongue, and tilted his head from side to side. The Pea laughed uncontrollably. 'But,' Swaminathan said, 'this thing has a wonderful pair of hands, so small and plump, you know! But I tell you, his face is awful, red, red like chilli.'

1) How did the lady doctor behave?
2) What made Swaminathan fall asleep?
3) Describe the Pundit's activities?
4) What did Swaminathan say to Pea?
5) How did Swaminathan imitate his little brother?

B) **Write a TURN-COAT DEBATE (both for and against the motion) on any one of the following topics. A. Sanskrit is a dead language B. Internet is a curse to the human society**
10x1=10

C) **Change the voice of the following sentences 1x5=5**

1) I did not beat the dog.
2) Did she do her duty?
3) The thief has been caught by the police.
4) Shut the door.
5) A phone call was received by me.

D) **Briefly answer the following questions. 1x5=5**

1) Who wrote the poem *Paul Revere's Ride*? Who is Paul Revere?
2) What is wrong with the protagonist in the story *The Eyes Have It*?
3) Who is Salvatore?
4) Who drew the masterpiece?
5) Name the poet who wrote *Our Casuarina Tree*?

E) **Answer any three questions.** **5x3=15**

1) "She would forget our brief encounter." – Who said this and about whom? What is the brief encounter referred to? Why did the speaker think so? (*The Eyes Have It*)
2) What made Johnsy desire to live again? How did the story build upon this desire to live and not to live? Use the story *The last Leaf* as a reference text.
3) Describe the character of Salvatore, elaborately, as found in the story *Salvatore*.
4) Summarize the poem *Our Casuarina Tree*.
5) Describe Paul Revere's midnight ride.

F) **Summarize the following passage. (60 words)** **5x1=5**

Football or soccer, which is considered to be the most popular sport in the world, is a team sport played between two teams of eleven players using a spherical ball.

The object of the game, which is played on a wide rectangular field with a goal on each end of the field, is to score by putting the ball into the adversary goal. The goal is kept by a goalkeeper who is allowed, at the exception of other players, to use his / her hands in the game. The winners are those who score the most goals. If the football (or soccer) match ends in a draw the two teams may be redirected to play extra time and / or penalty shootouts (each team taking turns to have a set number of kicks at the goal.)

The way football is played now was first codified in England. Nowadays, it is governed by the FIFA, "Fédération Internationale de Football Association" (International Federation of Association Football.) The game is played now all over the world and competitions are organized nationally, continentally and internationally. The most prestigious of football competitions is the World Cup, which is held every four years.

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/21-26/J2022/CA-622

CA-622 Computer (Th.)

Time: 2 hours Marks: 50

Section 1(Boolean Algebra): Answer any four 8x4 = 32

A)Implement NOT Gate using only NAND GATE.

B)Implement NOT Gate using only NOR GATE.

C) Using truth table prove

$\overline{x+y} = \overline{x} \cdot \overline{y}$

D) Using truth table prove

$\overline{x.y} = \overline{x}+\overline{y}$

E) Simplify $C + \overline{B.C}$

F) Simplify $\overline{AB}(\overline{A} + B)(\overline{B} + B)$

Section 2(HTML/CSS and Networking): Answer any two 9x2=18

G) Describe the purpose of Cascaded Style Sheet.

Explain the difference: in-line, internal and external styling.

H) Consider a scenario:

When https://www.cowin.gov.in/ is accessed by most of the Indian citizens for vaccination, the site becomes inaccessible. When the same site is accessed by less number of users, accessibility increases.

Find out the possible reasons for this.

I) Display the following table using HTML and CSS

RKM Branch Details

Name	Contact	Website
Ramakrishna Kutir, Almora	84450 08469	www.rkmalmora.org

Ramakrishna Math, Antpur	03212-25 9250	www.rkmantpur.org
Ramakrishna Mission Ashrama, Asansol	95317 19016	www.rkmasansol.org
Ramakrishna Mission Ashrama, Aurangabad	94237 91155	www.rkmaurangabad.org
Ramakrishna Mission, Bilaspur	82401 29728	bilaspur.rkmm.org

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/20-25/J2022/CA-624

CA-624 Computer Application (Theory)

Time- 2 Hours Marks 50

SECTION 1 Answer any *three*: 3×16 = 48

‘program’ refers to ‘python program’ in the following questions under this section (*SECTION 1*).

A) **Develop a basic calculator program.**

1) Ask the user to input *two* integers.
2) Ask the user to input the name of an operation.
3) Perform the operation and show the result.
4) Continue to perform steps 1, 2 and 3 until user enters the word “end” at the step 1 or step 2.

   In the step 2, support only addition and multiplication.

   Hint: In order to process “end”, you may use ‘break’ or ‘exit’.

B) **Develop a primitive chatbot program to provide automated clarification to user queries.**

1) Create a set of four questions on your own.
2) Allow user to ask a question.
3) Answer the question if it is one of the items created in step 1.
4) Continue to perform steps 1, 2 and 3 until user enters the word “end” at the step 2.

   Hint: In order to process “end”, you may use ‘break’ or ‘exit’.

C) **Develop a program to perform the following.**

1) Ask the user to input an integer ‘n’.
2) Develop a function to calculate 1+2+3+4+5+6+….+n.
3) Print the result outside the function mentioned in step 2.

D) **Develop a program to perform the following.**

1) Ask the user to input an integer ‘n’.
2) Develop a function to calculate 1*2*3*...*n.

   ‘*’ stands for multiplication.
3) Print the result outside the function.

E) **Develop a program to perform the following.**

1) Ask the user to input an integer ‘n’.
2) Ask the user to input ‘n’ integers (i.e. ‘n’ number of integers).
3) Print these integers.
4) Find minimum and maximum of these integers.
5) Print the result.

SECTION 2 Answer *the following*: $2 \times 1 = 2$

F) **Mark the following statements true or False**

1) C programming language uses braces { } to define a block of code.
2) Python uses indentation to define a block of code.

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/19-24/J2022/CA-626

CA-626 Natural Language Processing

Time- 2 hour FM-50

A) **Write śābdabodha for the given sentences according to three schools (वैयाकरण, मीमांसक, नैयायिक) (Any three) 6x3=18**

1) क्रीडकाः क्रीडाङ्गनम् अगच्छन्।
2) मूषकं हन्ति मार्जारः।
3) सीता कटे उपविश्य कुसुमैः मालां ग्रथ्नाति।
4) धीवराः जले क्रीडतः मीनान् गृह्णन्ति।
5) बालकाः गगने डयमानान् विहगान् पश्यन्ति।

B) **Write a brief note on Śābdabodha. 8x1=8**

C) **Answer any two of the following questions: 12x2=24**

1) What is the purpose of Word sense disambiguation? Describe LESK Algorithm (in simplified form) with an example for Word sense disambiguation.
2) Describe four different ways of computing text similarity in Example Based machine translation with examples.
3) Describe IBM model 1 and 2 for Lexical alignment in Statistical Machine Translation with examples.

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/19-24/J2022/ES-632

ES-632 Environmental Studies

Time: 2 hours Marks: 50

Group- A

Answer all questions

D) **Choose the correct answer:** **1x10=10**

1) The Minimata disease in Japan was caused through pollution of water by :
   a) Mercury
   b) Cyanide.
   c) Methyl icocyanade.
   d) Lead.
2) Stress and anxiety are caused by :
   a) Air pollution.
   b) Noise pollution.
   c) Water pollution.
   d) Nuclear pollution
3) The major greenhouse gas is :
   a) Ozone
   b) Methane
   c) Carbon monoxide
   d) Carbon dioxide
4) The greenhouse is made to protect the plants from :
   a) Hot weather
   b) spring weather
   c) Cold weather
   d) All of these
5) Greenhouse gases absorbe :
   a) Short-wave radiation
   b) Midium-wave radiation
   c) Long-wave radiation
   d) All of these
6) Which is not a greenhouse gas :
   a) Chlorofluorocarbon
   b) Hydrogen
   c) Methane
   d) Carbon dioxide
7) Hook worm is a :
   a) a type of protozoa
   b) parasite
   c) none of these.
8) Impairment of hearing is caused by :
   a) Air pollution
   b) Thermal pollution
   c) Noise pollution
   d) Water pollution.
9) The phenomenon of rise in temperature of earth is known as :

a) Greenhouse effect
b) Ozone depletion
c) Global warming
d) All of these

10) The allowed thickness of plastic carry bags in the shop is :

a) 30 microns
b) 40 microns
c) 50 microns
d) none of these.

Group- B

E) **Answer any ten questions** **2x10=20**

1) What is non-point source of pollution?
2) What is construcion and demolition waste?
3) What is ozone hole?
4) What do you mean by biodegradable pollutant?
5) What do you mean by greenhouse effect?
6) What is sustainable development?
7) What are greenhouse gases?
8) What is soil pollution?
9) What are hazardous wastes?
10) What are the objectives of value education?
11) What is rain water hervesting?
12) What is wasteland?

Group- B

F) **Answer any four questions** **5x4=20**

1) What are effects of solid waste pollution?
2) What are the certain measures that a person can take to prevent any cyclone?
3) Why value based education is necessary?
4) What are the effects of Thermal Pollution?
5) What are the causes of soil pollution?
6) How do you prevent soil pollution?

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/20-25/J2021/SK-641

HN-641 Hindi

समय: 2 घंटे | पूर्णांक: 50

A) **किन्ही 3 मुहावरों से वाक्य बनाएं** **9**

1) श्री गणेश करना
2) अन्धे के हाथ बटेर लगना
3) उल्लू बनाना
4) ऐरा गैरा नत्थू खैरा

B) **किन्ही 3 प्रश्नों के उत्तर अपने शब्दों में लिखें।** **9**

1) गया ने कहानी के लेखक को क्यों मारा था?
2) घोड़े को वापस पाने पर बाबा भारती को कैसा लगा ?
3) छमा बड़न को चाहिए... दोहा लिखें
4) बड़े होकर लेखक और गया गुल्ली डंडा खेलने कहां गए ?

C) **किन्ही 4 प्रश्नों के उत्तर अपने शब्दों में लिखें।** **32**

1) सरस्वती वंदना लिखें ।
2) गुल्ली डंडा कहानी में नायक का खेलने में कितना मन लगता था, इसका वर्णन करें ।
3) रहिमन पानी .... दोहे को लिख कर उसकी व्याख्या करें ।
4) “कनक-कनक ते ...” दोहे को लिख कर उसकी व्याख्या करें ।
5) “हार की जीत” कहानी की विशेषता बतलाएँ ।

***

RKMVERI/DSP/BMAIS/19-24/J2022/SK-642

HN-642 Hindi

समय: 2 घंटे | पूर्णांक: 50

D) **किन्ही 3 मुहावरों का अर्थ लिखें** **9**

1) खरी खोटी सुनाना
2) जमीन पर पाँव न पड़ना
3) तीर मारना
4) पानी पानी होना

E) **किन्ही 3 का उत्तर लिखें** **9**

1) सुरबाला मनोहर को कैसे देखती थी ?
2) रहिमन निज मन की... लिखें
3) काल करै ... लिखें
4) महाराजा के अनुसार उनकी समस्या क्या थी?

F) **किन्ही 4 के उत्तर विस्तार से लिखें** **32**

1) एक सच्चे मित्र के क्या गुण होने चाहिए?
2) बीती विभावरी जाग री लिखें
3) "टूटे सुजन मनाइए ..." दोहे को लिखकर उसकी व्याख्या करें
4) बड़े भाई साहब का शिक्षा के प्रति क्या विचार था?
5) खेल कहानी का मर्म स्पष्ट करें।

***